

**Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Σχολή Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων**

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Διακυβέρνηση και Δημόσιες Πολιτικές»**

**Καταγραφή Της Ελληνικής Τεχνικής Βοήθειας
-Στο Πλαίσιο Διμερούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας-
Προς Τις Χώρες Συνεργασίας Της Μέσης Ανατολής,
Κατά Τα Έτη 2010 Έως 2015**

Βάσσου Χριστιάννα

Κόρινθος, Ιανουάριος 2018

**University of Peloponnese
Faculty of Social and Political Sciences
Department of Political Studies and International Relations**

**Master Program in
“Governance and Public Policies”**

**On Documenting The Greek Technical Co-Operation
-Within The Context Of Bilateral Development Assistance-
Towards The Middle East Partner Countries,
Dating Between 2010 And 2015**

Vassos Christianna

Corinth, January 2018

ΑΝΤΙ ΑΦΙΕΡΩΣΗΣ

“ [...] I was a stranger and you took Me in, [...] ”
-Matthew 25:35

“ [...] □□□ □□ □□□ □□□ □□ □□ ”
-Matthew 25:35

Καταγραφή Της Ελληνικής Τεχνικής Βοήθειας -Στο Πλαίσιο Διμερούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας- Προς Τις Χώρες Συνεργασίας Της Μέσης Ανατολής, Κατά Τα Έτη 2010 Έως 2015

Σημαντικοί Όροι: Διεθνής Βοήθεια, Διεθνής Αναπτυξιακή Συνεργασία, Πολυμερής Βοήθεια, Διμερής Βοήθεια, Δωρήτριες Χώρες, Αποδέκτριες Χώρες, Χώρες Συνεργασίας, Τεχνική Βοήθεια, Τεχνική Συνεργασία

Περίληψη

Στο πλαίσιο ενός ταχέως αναπτυσσόμενου κόσμου, οι διεθνείς ανισότητες δεν άργησαν να ανατείλουν. Τα μέσα του εικοστού αιώνα αποτέλεσαν εισηγητική περίοδο αναφορικά με τη Διεθνή Αναπτυξιακή Συνεργασία (development co-operation), η οποία -έως επί του παρόντος- εκτιμάται ως καθοριστικό εργαλείο (instrument) αποτίμησης, περιορισμού κι ενίοτε τελεσφόρας εξάλειψης της προαναφερθείσας αναπτυξιακής ασυμμετρίας. Ένας εκ των ισχυροτέρων γεωγραφικά μηχανισμός απόδοσης της Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας, εντοπίζεται στην -επιχειρησιακά διαρθρωμένη βάσει παροχής τεχνογνωσίας (know-how) και με βαθύτερη στοχοθεσία την ενδυνάμωση της διαχειριστικής ικανότητας (capacity) των αναπτυσσόμενων χωρών- Τεχνική Συνεργασία (technical co-operation).

Με συνιστώσες τόσο τις κανονιστικές αρχές που διέπουν την Τεχνική Συνεργασία, όσο και την συγκυρία θεσμικής και στρατηγικής ανακατάταξης, στην οποία κατευθύνθηκε η Ελληνική Αναπτυξιακή Συνεργασία κατά την επισφαλή δημοσιονομική περίοδο 2010-2015, η προκείμενη επιστημονική εργασία συνίσταται στην στοιχειακή παράθεση, όπως αυτή αποτιμήθηκε κατόπιν καταγραφής της παρασχεθείσας ελληνικής Τεχνικής Συνεργασίας, προς τις χώρες συνεργασίας (partner countries) της Μέσης Ανατολής, κατά την ως άνω εξαετή χρονική περίοδο.

On Documenting The Greek Technical Co-Operation -Within The Context Of Bilateral Development Assistance-Towards The Middle East Partner Countries, Dating Between 2010 And 2015

Keywords: Global Aid, Development Assistance, Development Co-operation, Multilateral Assistance, Bilateral Assistance, Donor Countries, Recipient Countries, Partner Countries, Technical Assistance, TA, Technical Co-operation, TC

Abstract

In the context of a rapidly developing world, international inequalities emerged in no time. The middle of the twentieth century constituted an introductory period for International Development Co-operation, which, at present, is considered to be a key instrument for valuing, limiting and sometimes even eliminating the aforementioned developmental asymmetry. One of the strongest geographic mechanisms of International Development Cooperation performance, is identified in -the know-how structured, with a deeper targeting of the developing countries capacity strengthening- Technical Co-operation.

According to the components of both Technical Cooperation regulatory principles and the institutional and strategic rearrangement conjuncture -to which the Greek Development Cooperation was directed through during the treacherous budgetary period of 2010-2015- the present thesis consists of the elemental listing, as it was evaluated in reference to the documentation of the Greek Technical Cooperation provided to the partner Middle East countries throughout the aforesaid six-year period.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Αντί Αφιέρωσης	i
Περίληψη	ii
Abstract	iii
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Εισαγωγή στην Διεθνή Αναπτυξιακή Συνεργασία	
1.1 Εισαγωγή	3
1.2 Ορίζοντας την Διεθνή Αναπτυξιακή Συνεργασία	4
1.3 Εκτιμώντας θεμελιακά την πορεία της Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας από το 1948 έως και σήμερα: Επιτεύξεις και Αστοχίες	4
1.4 Πολυμερείς και Διμερείς Συντελεστές	8
1.5 Κατανομή ODA κατά Τύπο (Type) και Τομέα (Sector)	10
1.6 Διεθνές Αναπτυξιακό Περιβάλλον 2010-2015	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Εισαγωγή στην Τεχνική Συνεργασία	
1.1 Εισαγωγή	15
1.2 Ορίζοντας την Τεχνική Συνεργασία	16
1.3 Εκτιμώντας την πορεία της Τεχνικής Συνεργασίας: Ανεπάρκειες	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Καταγραφή Ελληνικής Τεχνικής Συνεργασίας στις Χώρες Συνεργασίας της Μέσης Ανατολής (Ετη 2010 -2015)	
1.1 Εισαγωγή	20

1.2 Ελληνική «Αναπτυξιακή Διπλωματία»	21
1.3 Ελληνική Πολιτική Αναπτυξιακής Συνεργασίας 2010-2015	23
1.4 Παρασχεθείσα Ελληνική Τεχνική Συνεργασία 2010: Το Παράδειγμα Χωρών Συνεργασίας της Μέσης Ανατολής (Αίγυπτος, Δυτική Όχθη & Λωρίδα της Γάζας, Τουρκία, Συρία, Ιορδανία)	25
1.5 Παρασχεθείσα Ελληνική Τεχνική Συνεργασία 2011: Το Παράδειγμα Χωρών Συνεργασίας της Μέσης Ανατολής (Αίγυπτος, Δυτική Όχθη & Λωρίδα της Γάζας, Τουρκία, Συρία, Ιορδανία)	28
1.6 Παρασχεθείσα Ελληνική Τεχνική Συνεργασία 2012: Το Παράδειγμα Χωρών Συνεργασίας της Μέσης Ανατολής (Δυτική Όχθη & Λωρίδα της Γάζας, Τουρκία, Συρία, Αίγυπτος, Ιορδανία)	32
1.7 Παρασχεθείσα Ελληνική Τεχνική Συνεργασία 2013: Το Παράδειγμα Χωρών Συνεργασίας της Μέσης Ανατολής (Δυτική Όχθη & Λωρίδα της Γάζας, Συρία, Αίγυπτος, Ιράν)	34
1.8 Παρασχεθείσα Ελληνική Τεχνική Συνεργασία 2014: Το Παράδειγμα Χωρών Συνεργασίας της Μέσης Ανατολής (Δυτική Όχθη & Λωρίδα της Γάζας, Συρία, Αίγυπτος, Ιράν, Τουρκία)	37
1.9 Παρασχεθείσα Ελληνική Τεχνική Συνεργασία 2015: Το Παράδειγμα Χωρών Συνεργασίας της Μέσης Ανατολής (Δυτική Όχθη & Λωρίδα της Γάζας, Συρία, Ιράν, Αίγυπτος, Τουρκία)	38
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	40
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	43

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το ερευνητικό ερώτημα της παρούσας ακαδημαϊκής εργασίας συνίσταται από μέρος περιπτώσιολογικών συμπερασματικών παρατηρήσεων, οι οποίες αναδύθηκαν μετά της καταγραφής της παρασχεθείσας Τεχνικής Συνεργασίας (technical co-operation) στις προβλεπόμενες –κατά τα έτη 2010-2015- χώρες συνεργασίας (partner countries) της Μέσης Ανατολής, εντός του πλαισίου της Ελληνικής Αναπτυξιακής Πολιτικής, όπως αυτή αναπροσαρμόσθηκε κατά την εν λόγω εξαετία.

Υπό το πρίσμα αυτό, το πρώτο κεφάλαιο συνιστά μία πρώτη εισήγηση αναφορικά με το περιβάλλον της Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας (development co-operation), όπως αυτό διαμορφώθηκε γραμμικά από το έτος 1948 έως και την εξαετή χρονική περίοδο 2010-2015. Σε έναν πρώτο χρόνο επιχειρείται η απόδοση του προφίλ της, τόσο εμπειρικά στη βάση της μακράς εξελικτικής της πορείας, όσο και τεχνικά αναφορικά με τις κανονιστικές αναπτυξιακές πολιτικές που την διέπουν. Σε έναν δεύτερο χρόνο, εκτιμάται αναγόμενη εντός του σύγχρονου διεθνούς αναπτυξιακού περιβάλλοντος της τελευταίας οκταετίας, μίας παγκόσμιας συνισταμένης γεωμετρικών προκλήσεων, η οποία συνέθεσε το επιτακτικό αίτημα περί επαναπροσδιορισμού της αρχιτεκτονικής της.

Εν συνεχεία, το δεύτερο κεφάλαιο συναινεί στην ανάλυση κι επακόλουθη κατανόηση, ενός εκ των διαχρονικά ισχυροτέρων εργαλείων (instrument) της Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας, την Τεχνική Συνεργασία. Με αφετηρία την έκθεση του ιστορικού της υποβάθρου, διαδοχικά ακολουθούν αφενός μεν αναλύσεις περιεχομένου σχεδιασμού, κατεύθυνσης της Τεχνικής Συνεργασίας, αφετέρου δε αξιολογικές προσεγγίσεις των επιμέρους ανεπαρκειών της, συνθέτοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την υφιστάμενη “κουλτούρα” της Τεχνικής Συνεργασίας σε διεθνές επίπεδο.

Στο τρίτο κεφάλαιο της προκείμενης εργασίας, εισαγωγικά αποτυπώνεται η μακρόχρονη ενεργός συνηγορία της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής επί του θεσμού της Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας, ενώ παράλληλα επισημαίνεται το κλίμα θεσμικής και στρατηγικής ανακατάταξης στην οποία κατευθύνθηκε η Ελληνική Αναπτυξιακή Συνεργασία κατά την επισφαλή περίοδο προς μελέτη, 2010-2015. Στο πλαίσιο αυτό παρατίθεται η καταγραφή της παρασχεθείσας ελληνικής Τεχνικής Συνεργασίας προς τις συνεργάτιδες χώρες

της Μέσης Ανατολής, κατά τα ως άνω έτη. Η καταγραφή, διηρημένη κατά έτος και ακολούθως μοντέλο χώρας, έγκειται επί των μεταβλητών τομεακής, προγραμματικής, όπως και προϋπολογιστικής κατανομής. Κατακλείδα της παρούσας επιστημονικής εργασίας συνιστά το ύστατο κεφάλαιο των συμπερασμάτων, το οποίο συναπαρτίζεται τόσο από μέρος συμπερασματικών παρατηρήσεων που απορρέουν από την συνολική, αλλά και περιπτωσιολογική έκβαση του εγχειρήματος εθνικής παροχής Τεχνικής Συνεργασίας στις ομόλογες χώρες, κατά τη διάρκεια της εν λόγω αμφιλεγόμενης αυτής χρονικής περιόδου, όσο και από την εκτίμηση του εγχειρήματος αυτού. Τέλος, η σκοπιμότητα του παρόντος ερευνητικού τολμήματος έγκειται στην προσδοκόμενη αξιοποίηση της επικείμενης παράθεσης προς περαιτέρω ερευνητική δραστηριότητα επί του ομόλογου κι -ως επί του παρόντος- ανέπαφου αντικειμένου.

Μεθοδολογικά, η υφιστάμενη - αφηγηματικά απαγωγική- εργασία υπάγεται στο είδος εμπειρικής έρευνας, κατά κόρον διαρθρωμένης στη βάση εκτενούς πρωτογενούς βιβλιογραφίας. Αξιοσημείωτοι κρίνονται οι ερευνητικοί περιορισμοί -ήτοι γραφειοκρατική δυσκινησία καθώς και ατελέσφορη πλήρωση απόσπασης συνεντεύξεων-, οι οποίοι εν τούτοις δεν αποτέλεσαν καθοριστική τροχοπέδη όσον αφορά στην επιστημονική αξιοπιστία του ερευνητικού πορίσματος.

Αθήνα, Ιανουάριος 2018

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΔΙΕΘΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

1.1 Εισαγωγή

Στην παρούσα ενότητα εξετάζεται το περιβάλλον της Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας (development co-operation), όπως αυτό διαμορφώθηκε γραμμικά από το έτος 1948 έως και την εξαετή χρονική περίοδο 2010-2015. Με τη Διεθνή Αναπτυξιακή Συνεργασία να αποτελεί διαχρονικά συνισταμένη αποτίμησης, περιορισμού κι ενίοτε καταστολής της ολοένα κι αναδυόμενης διεθνούς αναπτυξιακής ασυμμετρίας, στο τρέχον κεφάλαιο και σε έναν πρώτο χρόνο αποδίδεται το προφίλ της, τόσο σε εμπειρικό επίπεδο αναφορικά με την απόδοση της μακρόχρονης πορείας της, όσο και σε τεχνικό σχετικά με τις υφιστάμενες κανονιστικές αναπτυξιακές πολιτικές της.

Σε έναν δεύτερο χρόνο, η Διεθνής Αναπτυξιακή Συνεργασία εκτιμάται αναγόμενη εντός του σύγχρονου διεθνούς αναπτυξιακού περιβάλλοντος της τελευταίας οκταετίας, μία δυσχερή παγκόσμια συγκυρία -με έρεισμα την γεωγραφικά εκτεταμένη δημοσιονομική κρίση, καθώς και τις γεωμετρικά συναρτώμενες αναπτυξιακές προκλήσεις- η οποία συνέθεσε την επιτακτική διευθέτηση περί επαναπροσδιορισμού της αρχιτεκτονικής της. Οι ως άνω προειρημένες και ακολούθως καταγεγραμμένες προσεγγίσεις κατατίθενται με την προσδοκία να αποτελέσουν αφενός ευγενή αφομοιωτική εισαγωγή ως προς την κουλτούρα της Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας, αφετέρου “εγχειρίδιο” κατανόησης του επιστημονικού περιεχομένου επικείμενων κεφαλαίων.

1.2 Ορίζοντας την Διεθνή Αναπτυξιακή Συνεργασία

Στο πλαίσιο ενός ταχέως αναπτυσσόμενου κόσμου, παράγωγου «ιμπεριαλιστικής» ιστορικής συνθήκης και με ταυτότητα παγκοσμιοποιημένη, οι διεθνείς ανισότητες -με ιδιαίτερη έμφαση στις μεταβλητές της φτώχειας (poverty) και της ασιτίας (World Hunger)- δεν άργησαν να ανατείνουν. Ελάχιστα πριν τα τέλη του 20ου αιώνα, η Διεθνής Αναπτυξιακή Συνεργασία εισάγεται ως εργαλείο (tool) / (instrument) αποτίμησης, περιορισμού κι ενίοτε τελεσφόρας εξάλειψης της προαναφερθείσας θηριώδους αναπτυξιακής ασυμμετρίας.

Οικεία ως «Εξωτερική Βοήθεια» (foreign aid) στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, ως «Αναπτυξιακή Συνεργασία»¹ (development co-operation) (Alonso & Glennie, 2015) στην ευρωπαϊκή ήπειρο (Χουλιάρας, 2013), η Διεθνής Αναπτυξιακή Συνεργασία αποτελεί την κατά κανόνα μονομερή μεταφορά οικονομικών πόρων, υπό τη μορφή δωρεών (grants)² και χαμηλότοκων δανείων (loans) / (soft loans), από τις εύπορες προς τις φτωχές χώρες³ (Χουλιάρας, 2013). Μολονότι η -έως τώρα- εφαρμογή της Αναπτυξιακής Συνεργασίας σκιαγραφεί επαρκώς την ηθικά εμπρόθετη δραστηριότητα⁴ κατανομής βοήθειας (aid) βάσει ατζέντας αναγκαιότητας (Hattori, 2003), κοινό τόπο αποτελεί πως το βασικότερο κίνητρο όλων αποδίδεται μακρόχρονα στην γεωπολιτική προτεραιότητα (Severino & Ray, 2010).

1.3 Εκτιμώντας την πορεία της Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας από το 1948 έως και σήμερα: Επιτεύξεις και Αστοχίες

Ακολουθώντας γραμμικά την πορεία της, αφετηρία συνιστά το πρώτο επίσημο πρόγραμμα βοήθειας, γνωστό στην πολιτική ιστορία κι ευρύτερα ως Σχέδιο Marshall. Με τη λήξη του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου -και πιο συγκεκριμένα εν εξελίξει της μεταπολεμικής περιόδου 1948-1952- η κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών προβαίνει στην διάθεση προϋπολογισμού ύψους 13 δισεκατομμυρίων δολαρίων, για την εποχή, με στόχο την

¹ Alonso, J.A. & Glennie, J. (2015). What is development cooperation?. *2016 Development Cooperation Forum Policy Briefs*. (No1), 1-5.

² Glossary of statistical terms. (2013, June 10). Ανακτήθηκε από <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=1143>

³ Χουλιάρας, Α. (2013). Διεθνής και Έσωτερική Βοήθεια: Μια προβληματική διάκριση. Στο Χουλιάρας, Α. & Λιαργκόβας, Π. (Επιμ.), *Σχεδιασμός, Υλοποίηση και Αξιολόγηση Αναπτυξιακών Προγραμμάτων*. Αθήνα: Παπαζήσης

⁴ Hattori, T. (2003). The moral politics of foreign aid. *Review of International Studies*, Vol 29, 229-247

διοχέτευσή του στην ανασυγκρότηση των πληγέντων δυτικοευρωπαϊκών χωρών⁵ (Χουλιάρας, 2004). Κατά την διάρκεια των επακόλουθων δεκαετιών, τέως αποικιακές δυνάμεις του ευρωπαϊκού Βορρά (βλ. Μεγάλη Βρετανία, Γαλλία) και άλλοτε αποδέκτες βοήθειας (recipients), χρηματοδοτώντας πολυδάπανα αναπτυξιακά προγράμματα στα πρώην αποικιακά τους εδάφη⁶ (Severino & Ray, 2010), δεσμεύονται στο ρόλο δωρητή (donor). Τον Δεκέμβριο του 1960 και υπό το πρίσμα μετασχηματισμού του Οργανισμού Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας (Organisation for European Economic Co-operation) (OEEC)⁷, -όργανο θεσπισμένο το 1948 ένεκα διαχείρισης του ανοικοδομητικού Σχεδίου Marshall⁸ (Warren, 1998)- ιδρύεται επίσημα ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Organisation for Economic Co-operation and Development - OECD). Επί του παρόντος, καταμετρώντας τριάντα πέντε κράτη-μέλη (members) διεθνούς γεωγραφικής κλίμακας, ο OECD παρέχει διαχρονικά ενίσχυση αναφορικά με την προαγωγή πολιτικών (policies), οι οποίες αποσκοπούν στην βελτίωση της παγκόσμιας οικονομικής, καθώς και κοινωνικής ευημερίας⁹. Ως επιμέρους θεσμική διοικητική δομή του OECD, καθιερώνεται τον Ιούλιο του 1961 η Επιτροπή Αναπτυξιακής Συνεργασίας (Development Assistance Committee - DAC). Με την αρωγή τριάντα εγκεκριμένων -κατ' αναφορά κριτηρίων ανάληψης και περάτωσης αναπτυξιακών προγραμμάτων- κρατών-μελών¹⁰, αποβλέπουσα στοχοθεσία της αποτελεί η προσφορά στην αειφόρο ανάπτυξη (sustainable development) (βλ. οικονομική ανάπτυξη (pro-poor policy), μείωση της φτώχειας, βελτίωση βιοτικού επιπέδου των αναπτυσσόμενων χωρών κ.ο.κ) στη βάση προώθησης στοχευμένων πολιτικών επί του θεσμού της Αναπτυξιακής Συνεργασίας¹¹. Καινοτομία του προκείμενου εγχειρήματος συνιστά η επικουρική συμβολή των Διεθνών Οργανισμών της Παγκόσμιας Τράπεζας (World Bank), του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (International Monetary Fund - IMF), όπως και του Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών για την Ανάπτυξη (United Nations Development Programme - UNDP). Εξαιρουμένων των καταγεγραμμένων κρατών-μελών, δωρητές δύναται να αποτελέσουν κι έτερες χώρες (βλ. Ρωσία, Βραζιλία, χώρες του Περσικού Κόλπου), ενώ υφίστανται

⁵ Χουλιάρας, Α. (2004). Κρατική Γενναιοδωρία στο Διεθνές Σύστημα: Η Αναπτυξιακή Βοήθεια από το Σχέδιο Μάρσαλ έως σήμερα. Στο Κόντης, Α. & Τσαρδανίδης, Χ. (Επιμ.), *Διεθνής Πολιτική Οικονομία: Μια Εισαγωγή*. Αθήνα: Παπαζήσης

⁶ Severino, J. M. & Ray, O. (2010). Taking the Measure of Global Aid. *Global Trends: January 2010, Vol 10*. (No 723), 35-39

⁷ Organisation for European Economic Co-operation. (n.d.). Ανακτήθηκε από <http://www.oecd.org/general/organisationforeuropeaneconomicco-operation.htm>

⁸ Warren, C. (1998). *In the Stream of History: Shaping Foreign Policy for a New Era*. Stanford: Stanford University Press

⁹ History. (n.d.). Ανακτήθηκε από <http://www.oecd.org/about/history/>

¹⁰ DAC Members (n.d.) Ανακτήθηκε από <http://www.oecd.org/dac/dacmembers.htm>

¹¹ Development Assistance Committee (n.d.) Ανακτήθηκε από <http://www.oecd.org/development/developmentassistancecommitteedac.htm>

συμπληρωματικά παραδείγματα χωρών, οι οποίες προσαρμόζονται εκ παραλλήλου σε ρόλο δωρητή, αλλά και αποδέκτη βοήθειας (βλ. Κίνα, Ινδία). Εν κατακλείδι, εν έτη 1969 και με γνώμονα την πρόθεση οικουμενικής αξιολόγησης της στοχοθεσίας αλλά και υλοποίησης των αναπτυξιακών προγραμμάτων, εισάγεται από την DAC ο τεχνικός όρος προσδιορισμού βοήθειας, «Κρατική Αναπτυξιακή Βοήθεια» (Official Development Assistance – ODA) (Χουλιάρης, 2013). Συνοψίζοντας, ODA ορίζεται η μεταφορά οικονομικών πόρων –με στοιχείο δωρεάς (grant element) ύψους τουλάχιστον 25%- ,διατιθέμενων από κράτη κι επίσημους κρατικούς φορείς, οι οποίοι διοχετευόμενοι σε αναπτυξιακά προγράμματα διμερούς βοήθειας (bilateral assistance) αλλά και πολυμερείς οργανισμούς (multilateral operational agencies) ομόλογης ατζέντας, προορίζονται για την εγκαθίδρυση της οικονομικής ανάπτυξης και ευημερίας των αναπτυσσόμενων χωρών.¹² Από το 1970 έως και σήμερα, με ιδιαίτερα συστηματικές προσπάθειες επί της τελευταίας δεκαεπταετίας, μέλημα της διεθνούς αναπτυξιακής κοινότητας αποτελεί η άνοδος της ODA στο ύψος του 0,7% του Ακαθάριστου Εθνικού Εισοδήματος (Gross National Income – GNI) της εκάστοτε χώρας δωρητή (ODA/GNI ratio) (Ferrieri, 2009).¹³¹⁴

Εξετάζοντας συνολικά τόσο τα πρώιμα δείγματα γραφής της Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας, όσο και τις νεότερες επιδόσεις των εκσυγχρονισμένων πολιτικών και συστημικά διαρθρωμένων προγραμμάτων της, τα επιτεύγματα κρίνονται όσα και οι αστοχίες. Σε έναν πρώτο χρόνο και με σημείο αναφοράς τη μεταγενέστερη πορεία της, η Διεθνής Αναπτυξιακή Συνεργασία αποτέλεσε καταστατικό παράγοντα της αναδιαμόρφωσης κι εμβάθυνσης των υφιστάμενων αναπτυξιακών πολιτικών, της προσβασιμότητας στην τεχνογνωσία και το ευρύτερο φάσμα -αντιστοίχου περιεχομένου- ευαισθητοποίησης (development awareness), όπως και της αναβάθμισης της κατάρτισης των δημόσιων φορέων χάραξης πολιτικής (public policy makers)¹⁵ (Dollar & Pritchett, 1998). Σε έναν δεύτερο χρόνο, επιμέρους παραδείγματα χωρών του αναπτυσσόμενου κόσμου (case studies) -εν μέσω δεινής οικονομικής ύφεσης-, στον απόηχο των δεκαετιών 80' και 90', παρουσίασαν αξιοσημείωτη αναπτυξιακή ανάκαμψη. Τέλος, συνηγορώντας η Παγκόσμια Τράπεζα

¹² Official development assistance – definition and coverage (n.d.) Ανακτήθηκε από

<http://www.oecd.org/dac/stats/officialdevelopmentassistancedefinitionandcoverage.htm>

¹³ The 0.7% ODA/GNI target – a history (n.d.) <http://www.oecd.org/dac/stats/the07odagnitarget-ahistory.htm>

¹⁴ Ferrieri, G. (2009). *Measuring Official Development Assistance from Donor Countries: The Case of DAC Countries*. Ανακτήθηκε από <https://www.oecd.org/site/progresskorea/43638008.pdf>

¹⁵ Dollar, A. & Pritchett, L. (1998). *Assessing Aid: What Works, What Doesn't And Why*. Oxford: Oxford University Press

καταθέτει υπέρ της Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας ως καθοριστικό δρώντα όσον αφορά στην τομεακή ενίσχυση της παγκόσμιας οικονομίας (Χουλιάρας, 2004).

Εν τούτοις, ιστορικά εχέγγυα της πορείας της έχουν να επιδείξουν και αξιόμιμτες αποτυχίες. Κατά κοινή ομολογία, η μεταξύ χωρών δωρητών και αποδεκτών βοήθειας σχέση ορίζεται εν πολλοίς δυσανάλογη κι ενίοτε εξουσιαστική. Ως εκ τούτου, ο ενστερνισμός του αιτήματος περί “εταιρικών σχέσεων” (partnership) -και κατά συνέπεια της Αναπτυξιακής “Συνεργασίας”- εμμένει εκκρεμής, με τις δύο τούτες προσεγγίσεις ντετερμινιστικά τυπικές επί του πλαισίου της τεχνικής αναπτυξιακής τεκμηρίωσης. Από τις κατά κόρον συνήθειες και συγχρόνως κατακριτέες πρακτικές των δωρητών -δια λόγων γεωπολιτικής προτεραιότητας, επ’ ωφελεία εμπορικών συνδιαλλαγών και καλής γειτονίας- διακρίνεται η κατεύθυνση της αναπτυξιακής βοήθειας προς χώρες μέσου εισοδήματος έναντι των προβλεπόμενων, βάσει ατζέντας αναγκαιότητας, χωρών (poorly targeted aid)¹⁶ (ActionAid, 2006). Στην παρεχόμενη βοήθεια είθισται να συνυπολογίζονται προϋπολογισμοί εκπορευόμενοι από την εφαρμογή ελάφρυνσης χρέους (debt relief)¹⁷ της εκάστοτε χώρας αποδέκτη. Η δεσμευμένη βοήθεια (tied aid)¹⁸, συνιστώντας το -κατά περιπτώσεις- 15% έως και 40% της αναπτυξιακής βοήθειας¹⁹ (OECD, 2005), επεξηγεί με σαφήνεια την πλασματική εικόνα της. Συνάμα ούσα ευνοϊκά διακείμενη ως προς την εξαγωγική κι ευρύτερα οικονομική δραστηριότητα των δωρητών στις χώρες αποδέκτες, περιορίζει σημαντικά την ανάπτυξη δυνατοτήτων (capacity development) των τελευταίων²⁰. Τα κανονιστικά αναγνωρισμένα από τον OECD έξοδα μεταναστών στις χώρες δωρητές (μεταναστευτικών εισροών πρώτου έτους), προσθέτουν στην αιτιολογία της υφιστάμενης αναπτυξιακής δυσκινησίας. Εν συνεχεία, ο ελλιπής συντονισμός των αναπτυξιακών προγραμμάτων φέρει ως συνέπεια την κατασπατάληση οικονομικών πόρων (Χουλιάρας, 2004), μια έκβαση στην οποία προσομοιάζει η συγκατάταξη των υπέρογκων τους διοικητικών δαπανών (administrative costs) στην ODA, όπως και η εν συνόλω ανεπαρκής και πολυδάπανη παροχή Τεχνικής Βοήθειας (Technical Co-operation). Τέλος, κατ’ αναφορά στις ολοένα αναδυόμενες κριτικές προσεγγίσεις σχετικά με την απόδοση της Αναπτυξιακής Συνεργασίας, μεταξύ άλλων το Κέντρο για την Παγκόσμια Ανάπτυξη (Center for Global Development) προβαίνει ετησίως στην έκδοση ενός πίνακα δεικτών ειδικού

¹⁶ ActionAid. (2006). *Real Aid 2: Making Technical Assistance Work*. Actionaid International

¹⁷ Glossary of statistical terms. (2013, June 10) <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=558>

¹⁸ Glossary of statistical terms. (2003, August 28) <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=6024>

¹⁹ OECD. (2005). *Harmonisation, Alignment, Results: Report on Progress, Challenges and Opportunities*. Joint Progress Toward Enhanced Aid Effectiveness High Level Forum February 28th – March 2nd 2005. Paris

²⁰ Glossary of statistical terms. (2007, July 23) <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=7230>

ενδιαφέροντος²¹. Θέτοντας ως εξ' ορισμού μεταβλητές την προσπελασιμότητα των αγορών κατ' αναλογία των εξαγωγών (ως επί τω πλείστον αγροτικών) χωρών αποδεκτών, την ύφεση εκτεταμένης επενδυτικότητας στα φτωχά κράτη, τα ποσοστά ενσωμάτωσης μεταναστών, τις επιζήμιες περιβαλλοντικές πολιτικές, την συμβολή στην παγκόσμια ασφάλεια και καταλήγοντας στις δαπάνες αναφορικά με την εστιασμένη αναπτυξιακή τεχνολογική έρευνα, οι τάσεις χαρακτηρίζονται μάλλον αποθαρρυντικές, καθώς αποδίδουν ευκρινώς μία πραγματικότητα ποικίλων πολιτικών των εύπορων χωρών με επιπτώσεις άμεσες στην υπάρχουσα οικονομική και αναπτυξιακή σαθρότητα των χωρών αποδεκτών.

Στον αντίποδα, ανάλογης σημαντικότητας μερίδιο ευθύνης της αναπτυξιακής αναποτελεσματικότητας καταλογίζεται και στις χώρες αποδέκτες. Λιγότερο αναφορικά με την διαχείριση πόρων της επείγουσας ανθρωπιστικής κι επισιτιστικής βοήθειας, περισσότερο με τη διαχείριση πόρων της τεχνικής κι ευρύτερα αναπτυξιακής, η έκβαση αμφοτέρων υπήρξε σε αρκετές περιπτώσεις απογοητευτική. Κύρια ερείσματα της ατελέσφορης διαχείρισης, οι θεσμικές ανεπάρκειες των αναπτυσσόμενων χωρών και η αδυναμία τους ως προς τον σχεδιασμό βιώσιμων προγραμμάτων, ικανών να διαχειριστούν τους αναπτυξιακούς πόρους. Τέλος, τα περιπτωσιολογικά καταγεγραμμένα ποσοστά διαφθορικής τάσης, κυρίως στο επίπεδο πελατειακών δικτύων, φαίνεται να συνυφαίνουν το διεθνές αναπτυξιακό τέλμα (Χουλιάρας, 2013).

1.4 Πολυμερείς (Bilateral) και Διμερείς (Multilateral) Συντελεστές

Όπως αποσαφηνίζεται ανωτέρω, η αναπτυξιακή βοήθεια χορηγείται κανονιστικά από τις χώρες δωρητές (donors) -κράτη και επίσημους κρατικούς φορείς- προς τις αναπτυσσόμενες χώρες αποδέκτες (recipients). Οι μέθοδοι διοχέτευσης των ροών (flows) αναπτυξιακής βοήθειας συνιστούν αέναα μία από τις πρωταρχικές της διακρίσεις και διαιρούνται στην πολυμερή (multilateral) και την διμερή (bilateral).

²¹ The Commitment to Development Index 2017 (n.d.) <https://www.cgdev.org/commitment-development-index-2017>

Κατά την πρώτη περίπτωση, Διεθνείς Οργανισμοί (multilateral operational agencies)²² διαχειριζόμενοι οικονομικούς πόρους χωρών δωρητών, παρέχουν αναπτυξιακή βοήθεια στις χώρες αποδέκτες. Η πλειονότητα των σημειώντων πολυμερών δρώντων αναδύθηκε μεταξύ των δεκαετιών 1950 και 1970 (Χουλιάρας, 2004) κι ως επί του παρόντος το δίκτυό τους συνθέτουν, Αναπτυξιακές Τράπεζες (multilateral creditors)²³ εκ των οποίων η Παγκόσμια Τράπεζα (World Bank), το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (International Monetary Fund – IMF) και λοιπές Διεθνείς Αναπτυξιακές Τράπεζες, Περιφερειακές Ομοσπονδίες (βλ. Ευρωπαϊκή Ένωση), καθώς και επιμέρους σώματα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (United Nations - UN), όπως το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (United Nations Development Programme - UNDP), η UNICEF και η Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε για τους Πρόσφυγες (United Nations High Commissioner for Refugees – UNHCR). Το εκτενέστερο μέρος της προγραμματικής τους ατζέντας καταλαμβάνει η διεύθυνση αναπτυξιακών προγραμμάτων των κατηγοριών project aid και program aid (Χουλιάρας, 2004), με την εν συνόλω διαχείριση οικονομικών πόρων να αποτελεί αμετάβλητα το 1/3 της διεθνούς αναπτυξιακής βοήθειας των τελευταίων ετών²⁴ (Greenhill, 2006).

Στο πλαίσιο της διμερούς αναπτυξιακής συνεργασίας υπαγορεύεται το καθεστώς απευθείας παροχής βοήθειας από τις χώρες δωρητές προς τις χώρες αποδέκτες. Ως πρότερα γνωστοποιημένης της δυνατότητας παρουσίας ποικίλων χωρών δωρητών, επίσημες χρίζονται όσες εξ' αυτών –κατόπιν πληρότητας κριτηρίων απόδοσης (καταλληλότητα στρατηγικών, πολιτικών και θεσμικών πεδίων, υπαγωγή εντός συστήματος παρακολούθησης και αξιολόγησης επιδόσεων) και αποδοχής δέσμευσης (commitment)^{25,26} - αποτελούν επίσημα κράτη-μέλη της DAC (DAC members)²⁷. Στο σύνολο απαριθμούνται τριάντα και πρόκειται για την Αυστραλία (Australia), την Αυστρία (Austria), το Βέλγιο (Belgium), τον Καναδά (Canada), την Τσεχική Δημοκρατία (Czech Republic), το Βασίλειο της Δανίας (Denmark), την Ευρωπαϊκή Ένωση (European Union), την Φινλανδία (Finland), την Γαλλία (France), την Γερμανία (Germany), την Ελλάδα (Greece), την Ουγγαρία (Hungary), την Ισλανδία (Iceland), την Ιρλανδία (Ireland), την Ιταλία (Italy), την Ιαπωνία (Japan), την Κορέα (Korea), το Λουξεμβούργο (Luxembourg), την Ολλανδία (The Netherlands), την Νέα Ζηλανδία (New

²² Glossary of statistical terms. (2013, June 11) <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=1701>

²³ Glossary of statistical terms. (2008, August 28) <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=5976>

²⁴ Monti, M. (2001). International co-operation and technical assistance: a view from the EU, *3rd Annual Meeting of the IGE Session, 4 July 200. Geneva (pp.1-8)*

²⁵ Glossary of statistical terms (2013, April 10) <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=385>

²⁶ Ross, A. (2009). *The DAC (Direction, Alignment, Commitment) framework of leadership*. Ανακτήθηκε από <http://www.entarga.com/book/DAC-Drath2008.pdf>

²⁷ DAC members. (n.d.) Ανακτήθηκε από <http://www.oecd.org/dac/dacmembers.htm>

Zealand), το Βασίλειο της Νορβηγίας (Norway), την Πολωνία (Poland), την Πορτογαλία (Portugal), την Σλοβακία (Slovak Republic), την Ισπανία (Spain), το Βασίλειο της Σουηδίας (Sweden), την Ελβετία (Switzerland), το Ηνωμένο Βασίλειο (United Kingdom) και τις Ηνωμένες Πολιτείες (United States).

1.5 Κατανομή ODA κατά Τύπο (Type) και Τομέα (Sector)

Μία ανάλογης εμβέλειας διάκριση της ευρύτερου περιβάλλοντος αναπτυξιακής συνεργασίας συνιστά αφενός η κατανομή βοήθειας κατά τύπο (type), αφετέρου η τομεακή κατανομή (sector)²⁸²⁹, το κατά γενική ομολογία σύνολο πεδίων θεματικού αναπτυξιακού περιεχομένου, στα οποία κατευθύνονται κι εν συνεχεία καταταμίζονται διοχετευόμενοι οι οικονομικοί πόροι. Στην κατά τύπο κατανομή ανάγονται τα πεδία (i) Στήριξη Προϋπολογισμού – Budget Support, (ii) Προγράμματα – Project-type Interventions, (iii) Εμπειρογνώμονες και Άλλη Τεχνική Συνεργασία – Experts and Other Technical Assistance, (iv) Υποτροφίες και Κόστος Φοιτητών στη Δωρήτρια Χώρα – Scholarships and Student Costs in Donor Country, (v) Ελάφρυνση Χρέους – Debt Relief (vi) Διοικητικό Κόστος – Administrative Costs, (vii) Άλλες Δαπάνες – Other in Donor Expenditures³⁰.

Βάσει τομεακής, μείζονα τομέα πρόκρισης κατανομής βοήθειας συνιστά ο τομέας Κοινωνικών Δομών και Υπηρεσιών (Social Infrastructure & Services) με υποτομείς (i) την Εκπαίδευση (Education) (Εκπαίδευση απροσδιόριστα – Education level unspecified, Βασική Εκπαίδευση – Basic Education, Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση – Secondary Education, Μετα-δευτεροβάθμια εκπαίδευση- Post-secondary education), (ii) την Υγεία (Health) (Υγεία γενικά – Health general, Βασική Υγεία – Basic Health), (iii) τον Πληθυσμό και Αναπαραγωγική Υγεία (Population Policies & Reproductive Health), (iv) την Παροχή Νερού και Απολύμανση (Water Supply & Sanitation), (v) την Διακυβέρνηση και Αστική Κοινωνία (Government & Civil society) (Διακυβέρνηση και Αστική Κοινωνία Γενικά – Government & Civil Society General, Συγκρούσεις, Ειρήνη και Ασφάλεια – Conflict, Peace & Security) και (vi) Άλλες Κοινωνικές Υποδομές και Υπηρεσίες (Other Social Infrastructure & Services). Κατ' ακολουθία καταγράφεται ο τομέας Οικονομικών Δομών και Υπηρεσιών (Economic

²⁸ Glossary of statistical terms. (2005, December 2). <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=5691>

²⁹ Glossary of statistical terms. (2003, August 28). <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=6013>

³⁰ OECD. (2010). *DAC Statistical Reporting Directives*. (σσ. 19-28)

Infrastructure & Services), τους θυγατρικούς υποτομείς του οποίου συναπαρτίζονται οι (i) Μεταφορές και Αποθήκευση (Transport & Storage), (ii) Επικοινωνίες (Communications), (iii) Ενέργεια (Energy), (iv) Τραπεζικές και Χρηματοδοτικές Υπηρεσίες (Banking & Financial Services), (v) Επιχειρηματικές και Άλλες Υπηρεσίες (Business & Other Services). Τριτεύον στην κατάταξη ο Τομέας Παραγωγής (Production Sector), ο οποίος υποδιαιρείται στην (i) Γεωργία, Δασοπονία, Αλιεία (Agriculture, Forestry & Fishing) (Γεωργία – Agriculture, Δασοπονία – Forestry, Αλιεία – Fishing), (ii) την Βιομηχανία, Εξόρυξη, Κατασκευές (Industry, Mining & Construction) (Βιομηχανία – Industry, Ορυκτά και Εξόρυξη – Mineral Resources & Mining, Κατασκευές – Construction), (iii) τις Πολιτικές και Κανονισμούς Εμπορίου (Trade Policies & Regulations) και (iv) τον Τουρισμό (Tourism). Ως ύστατο τομέα του συνόλου τομεακής κατανομής, ορίζονται οι Επικαλυπτόμενοι Τομείς (Multisector/Cross-cutting) με υποδιαιρέσεις περιεχομένου (i) την Γενική Περιβαλλοντική Προστασία (General Environmental Protection) και (ii) Άλλους Επικαλυπτόμενους Τομείς (Other Multisector). Εν τούτοις, τείνοντας στην άρτια αθροιστική εικόνα της συνολικής διμερούς αναπτυξιακής βοήθειας (Total Bilateral ODA), οφείλουμε να συνυπολογίσουμε και τους πρόσθετους τομείς (i) Βοήθεια σε Είδος και Γενικά Προγράμματα Βοήθειας (Commodity Aid & General Programme Assistance) (Στήριξη Προϋπολογισμού – General Budget Support, Προγράμματα Επισιτιστικής Βοήθειας – Developmental Food Aid/Food Security Assistance, Άλλη σε Είδος Βοήθεια – Other Commodity Assistance), (ii) Δράσεις Σχετιζόμενες με το Χρέος (Action Related to Debt), (iii) Ανθρωπιστική Βοήθεια (Humanitarian Aid) (Επείγουσα Ανταπόκριση – Emergency Response, Βοήθεια Ανασυγκρότησης – Reconstruction Relief & Rehabilitation, Πρόληψη Καταστροφών και Προετοιμασία – Disaster Prevention & Preparedness), (iv) Διοικητικό Κόστος (Administrative Costs), (v) Πρόσφυγες στην Δωρήτρια Χώρα (Refugees in Donor Countries) και τέλος (vi) τα Ακατανέμητα (Unallocated/Unspecified).

1.6 Διεθνές Αναπτυξιακό Περιβάλλον 2010-2015

Έχοντας εξετάσει ολικά τις καθολικές μεταβλητές προσδιορισμού και λειτουργίας της Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας, ήτοι την διατύπωση της εδρεύουσας αναπτυξιακής στοχοθεσίας, τον ορισμό και καταμέτρηση ODA, τους διεθνείς διμερείς και πολυμερείς συντελεστές, τον σεβασμό και δέσμευση όσον αφορά στις εταιρικές πολιτικές (policies), καθώς και την παροχή βοήθειας κατά τύπο (type) και τομέα (sector), κλείνοντας το παρόν κεφάλαιο αξίζει να σημειωθεί πως η σημαντικότητα απόδοσης της Αναπτυξιακής

Συνεργασίας –περισσότερο από κάθε άλλο παράγοντα- καθορίζεται στη βάση της αναπροσαρμογής ή και αντικατάστασης των αναπτυξιακών πολιτικών και στόχων βάσει της παγκόσμιας κοινωνικοπολιτικοοικονομικής συγκυρίας³¹. Το διεθνές αναπτυξιακό περιβάλλον, όπως αυτό διαμορφώθηκε στο πλαίσιο των αναδυόμενων -κατά τα νευραλγικά έτη 2010 έως 2015- προκλήσεων, αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα αναδιάρθρωσης στο χώρο.

Εν εξελίξει της προαναφερθείσας πενταετίας κι εν τω μέσω προσπάθειας επίτευξης των καθορισμένων οκτώ Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας (ΑΣΧ) / (Millennium Development Goals / MDGs)³² ((i) την εξάλειψη ακραίας φτώχειας και πείνας, (ii) την επίτευξη παγκόσμιας πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, (iii) την προώθηση ισότητας των φύλων και ενίσχυσης των γυναικών, (iv) την μείωση της παιδικής θνησιμότητας, (v) την βελτίωση της υγείας των μητέρων, (vi) την καταπολέμηση του AIDS, της ελονοσίας και ετέρων ασθενειών, (vii) την διασφάλιση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας και τέλος (viii) την ανάπτυξη παγκόσμιας συνεργασίας για ανάπτυξη) -μέχρι το 2015, αναδύθηκε μία σειρά τόσο αλληπάλληλων σε ρυθμό, όσο και διεθνοποιημένων σε εύρος κρίσιμων ζητημάτων, ικανά να οδηγήσουν στην αποσταθεροποίηση του διεθνούς συστήματος. Πιο συγκεκριμένα, τα εν πολλοίς θεμελιακά και ολοένα αυξανόμενης επιτακτικότητας προς επίλυση προβλήματα της φτώχειας, της επισιτιστικής κρίσης, της περιβαλλοντικής επιδείνωσης, των περιφερειακών συγκρούσεων και της παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων³³, κλήθηκαν να αναχθούν εντός πλαισίου παγκόσμιας χρηματοοικονομικής ύφεσης και της ευρωπαϊκής κρίσης Χρέους. Η ατυχής τούτη διεθνής οικονομική συγκυρία οδήγησε στον ισχυρότατο περιορισμό των αναπτυξιακών προϋπολογισμών ποικίλων χωρών δωρητών, καθιστώντας τα υφιστάμενα προγράμματά τους αναιμικά. Επιπρόσθετα, το 2012 σήμανε το έτος μεταβολής του περιβάλλοντος διεθνών αναπτυξιακών δρώντων, μετά της εκτίμησης σημαίνουσας συνεισφοράς της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, των αναδυόμενων οικονομιών, όπως και της κοινωνίας πολιτών στην Διεθνή Αναπτυξιακή Συνεργασία. Η προκείμενη συμβολή χρήστηκε ελπιδοφόρος στη βάση διάθεσης πρόσθετων οικονομικών πόρων, την ίδια στιγμή που εγείρετο αυστηρά το αίτημα για επιπλέον αναπτυξιακές ροές προς τις αναπτυσσόμενες χώρες, ενώ οι παραδοσιακές εστίες παροχής βοήθειας³⁴ έθεταν τους προϋπολογισμούς τους υπό

³¹ Υ.Δ.Α.Σ. (2011). *Ετήσια Έκθεση της Ελληνικής Διμερούς και Πολυμερούς Κρατικής Αναπτυξιακής Συνεργασίας και Βοήθειας Έτος 2010*. (σσ. 3-4)

³² <http://www.un.org/millenniumgoals/>

³³ HELLENIC AID. (2011). *Annual Report of the Greek Bilateral and Multilateral Official Development Cooperation and Assistance Year 2010*. (σ.12)

³⁴ Υ.Δ.Α.Σ. (2013). *Ετήσια Έκθεση της Ελληνικής Διμερούς και Πολυμερούς Κρατικής Αναπτυξιακής Συνεργασίας και Βοήθειας Έτος 2012*. (σ.7)

ασφυκτικούς περιορισμούς. Ως προκύπτει εκ των άνωθεν, η διεθνής κοινότητα αναπτυξιακής βοήθειας, εκτιμώντας λεπτομερώς το κλίμα παγκόσμιας δημοσιονομικής κρίσης, τις αναδύμενες κοινές αναπτυξιακές προκλήσεις κι έχοντας διευθετήσει τον επαναπροσδιορισμό της αρχιτεκτονικής της έως τότε υφιστάμενης εταιρικής αναπτυξιακής συνεργασίας -με την ενσωμάτωση αναδύομενων οικονομιών και κατά γενική ομολογία αναπτυσσόμενων εταίρων- προέβη στην επαναξιολόγηση της διεθνούς αναπτυξιακής πολιτικής με έκβαση τον συγκριτικά μειωμένο αριθμό στόχων, την αναβάθμιση του συντονισμού και ποιότητας παροχής βοήθειας, την εξασφάλιση επαρκών πηγών χρηματοδότησης και τέλος την επίσπευση επίτευξης των υπολειπομένων πέντε “Αναπτυξιακών” Στόχων της Χιλιετίας.

Στο πλαίσιο των τρεχουσών εξελίξεων, πραγματοποιήθηκε συστηματική προσπάθεια διεθνούς διαλόγου με απώτερο σκοπό την διαμόρφωση κι εδραίωση των προειρημένων ζητημάτων. Ενδεικτικές των προαναφερόμενων δράσεων, (i) η Σύγκληση Διεθνούς Διάσκεψης στη Μόσχα με τίτλο “New Partnerships in Global Development Finance” και αντικείμενο διαπραγμάτευσης τις μεθόδους, τις στρατηγικές και τα κίνητρα αναφορικά με την αναπτυξιακή χρηματοδότηση, (ii) η UN Millennium Development Goals Summit στην Νέα Υόρκη με θεματική τις ορθόδοξες στρατηγικές, οι οποίες υπολογίζεται να αποφέρουν την επιτάχυνση επίτευξης του συνόλου Αναπτυξιακών Στόχων Χιλιετίας έως το καταληκτικό έτος 2015, (iv) η Διάσκεψη “Fourth United Nations Conference on the Least Developed Countries” στην Κωνσταντινούπολη, στο πλαίσιο της οποίας ανελήφθη κοινό πλάνο δράσης αναφορικά με την παροχή βοήθειας στις Λιγότερο Ανεπτυγμένες Χώρες (Least Developed Countries – LDCs)³⁵, (vi) η δεύτερη διεθνής συνέλευση “International Dialogue on Peacebuilding and Statebuilding” στην Μονρόβια, της οποίας το ενδιαφέρον μονοπόλησε τα εγχείρημα ανοικοδόμησης βιώσιμης ειρήνης (στις κατά κόρον ευάλωτες χώρες (fragile states³⁶)) καθώς και ανάπλασης κρατών υπευθυνότητας, (vii) η Παγκόσμια Διάσκεψη “Rio +20 United Nations Conference on Sustainable Development” καταλήγοντας στον κοινό στόχο αναδιαμόρφωσης των αναπτυξιακών πολιτικών περί φτώχειας, κοινωνικής ισότητας και περιβαλλοντικής προστασίας. Για το τέλος, δύο εκ των ευμεγέθους κλίμακας ενεργειών, τα ετήσιας βάσης DAC Senior Level Meeting (SLM), με ίδιον τις σύγχρονες προκλήσεις χρηματοδότησης, τη νέα προσέγγιση στρατηγικής για την ανάπτυξη, τον καθορισμό στόχων στη μετά 2015 εποχή, καθώς και τον αμοιβαίο διάλογο με τους -καθοριστικούς για την

³⁵ Glossary of statistical terms. (2005, July 04) <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=6330>

³⁶ Glossary of statistical terms. (2007, July 23) <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=7235>

αποτελεσματικότητα της Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας- εταίρους εκτός εμβέλειας DAC/OECD περί των αλληπάλληλων παγκόσμιων αναπτυξιακών προκλήσεων και την Διάσκεψη “4th High Level Forum on Aid Effectiveness” στο Μπουσάν, με αίτημα την «διεύρυνση της παραδοσιακής αντίληψης περί της διεθνούς αναπτυξιακής βοήθειας, η οποία δεν περιορίζεται πλέον στην Κρατική Αναπτυξιακή Βοήθεια (ODA), αλλά μετεξελίσσεται σε ένα νέο σχήμα συνολικής συνεργασίας “all inclusive international partnership” που περιλαμβάνει πέραν των παραδοσιακών χωρών δωρητών, τις νέες αναδυόμενες οικονομίες, νέες μορφές συνεργασίας, αλλά και τον ιδιωτικό τομέα»³⁷.

Παρά το υφιστάμενο κλίμα παγκόσμιας ύφεσης της προαναφερόμενης πενταετίας, η καταγραφή παρασχεθείσας Κρατικής Αναπτυξιακής Βοήθειας (ODA) από τα κράτη μέλη της DAC, όχι μόνο δεν εκτιμάται αποθαρρυντική, αλλά -εν μέσω της χρονικής αυτής περιόδου- παρουσίασε σταθερά αυξητική τάση 66% με δείκτη αναφοράς το έτος 2000. Ειδικότερα, κατά το έτος 2010 η «καθαρή» ODA (net ODA) άγγιξε την τιμή των 128,7 δις Δολ. ΗΠΑ, ενώ ο λόγος ODA/GNI (ODA/GNI ratio) ανήλθε σε 0,32%, μία ποσόστωση ιδιαίτερα υψηλή για τα ισχύοντα δεδομένα της εποχής. Ένα χρόνο μετά, ο συνολικός προϋπολογισμός παρουσιάζει αύξηση, με την παρασχεθείσα «καθαρή» ODA στο ύψος των 133,5 δις Δολ. ΗΠΑ. Εν τούτοις ο λόγος ODA/GNI (ODA/GNI ratio) μειώνεται στο 0,31%. Το έτος 2012, ανακλώντας την εικόνα διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης, αποτελεί έτος συρρίκνωσης προϋπολογισμών με την συνολική παροχή ODA στο ύψος των 125,6 δις Δολ. ΗΠΑ και τον λόγο ODA/GNI (ODA/GNI ratio) στο 29%. Το 2013 η Κρατική Αναπτυξιακή Βοήθεια αποδίδει τον υψηλότερα καταγεγραμμένο προϋπολογισμό φτάνοντας την τιμή των 134,8 δις Δολ. ΗΠΑ. Παράλληλα ο λόγος ODA/GNI (ODA/GNI ratio) αγγίζει το 0.30%. Η σταθερή αύξηση συνεχίζεται και εν έτη 2014 με την «καθαρή» ODA να αγγίζει τον προϋπολογισμό των 135,1 δις Δολ. ΗΠΑ, και τον λόγο ODA/GNI (ODA/GNI ratio) το 0.29%. Τέλος, κατά το 2015 η παρασχεθείσα ODA υπολογίζεται στα 131,6 δις Δολ. ΗΠΑ, με τον λόγο ODA/GNI (ODA/GNI net) να παραμένει αμείωτος στο 0.30%.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

³⁷ Υ.Δ.Α.Σ. (2013). *Ετήσια Έκθεση της Ελληνικής Διμερούς και Πολυμερούς Κρατικής Αναπτυξιακής Συνεργασίας και Βοήθειας Έτος 2012*. (σ.18)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

1.1 Εισαγωγή

Η παρούσα ενότητα συναινεί στην ανάλυση κι επακόλουθη κατανόηση, ενός εκ των διαχρονικά ισχυροτέρων εργαλείων (instrument) της Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας (development co-operation), την Τεχνική Συνεργασία (technical co-operation). Σε έναν πρώτο χρόνο παρατίθεται το ιστορικό υποβάθρο της Τεχνικής Συνεργασίας, ενώ ακολουθεί η σύνθεση του προφίλ της αφενός μεν στη βάση του σχεδιαστικού της περιεχομένου, αφετέρου δε βάσει εστιασμένης κατεύθυνσης των αναπτυξιακών πόρων που επί μακρόν διοχετεύει .

Σε έναν δεύτερο χρόνο, καταγράφονται αξιολογικές προσεγγίσεις ερειδόμενες από την διαχρονική απόδοση της Τεχνικής Συνεργασίας, καθώς και του το εκτιμώμενου συνόλου των διακριτών αστοχιών της. Εν συνόλω, το επικείμενο κατατιθέμενο επιστημονικό περιεχόμενο αποσκοπεί στην σκιαγράφηση της “κουλτούρας” της Τεχνικής Συνεργασίας, αποδιδόμενη ως υφίσταται και γίνεται αντιληπτή υπό όρους αναπτυξιακούς σε διεθνές επίπεδο.

1.2 Ορίζοντας την Τεχνική Συνεργασία

Η Τεχνική Συνεργασία (technical co-operation / TC), εν εξελίξει των τελευταίων 60 ετών, συνιστά ένα από τα βασικότερα εργαλεία διοχέτευσης των αναπτυξιακών πόρων της Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας (development co-operation). Ειδικότερα, σύμφωνα με εκτίμηση του OECD, της αποδίδεται η παροχή του ενός τετάρτου ($\frac{1}{4}$) των συνολικών πόρων της Διεθνούς Βοήθειας (global aid), ενώ σε μεταγενέστερη εκτίμησή της η ActionAid αποτυπώνει πως ο δείκτης θα μπορούσε να καταστεί πολύ υψηλότερος, προσεγγίζοντας το ένα δεύτερο ($\frac{1}{2}$) αυτών³⁸ (ActionAid, 2006).

Ένας πρώιμος όρος τεκμηρίωσης, ο οποίος χρησιμοποιήθηκε μακροπρόθεσμα με σκοπό να αποδώσει χαρακτηριστικά παρεμφερούς περιεχομένου με αυτά της Τεχνικής Συνεργασίας (technical co-operation / TC), ήταν η Τεχνική Βοήθεια (technical assistance / TA). Αρχές της δεκαετίας του 90', η Παγκόσμια Τράπεζα (World Bank) ορίζει την Τεχνική Βοήθεια ως τη μεταφορά ή προσαρμογή ιδεών, γνώσεων, πρακτικών (practices), τεχνολογιών (technologies) και δεξιοτήτων με σκοπό την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης³⁹. Επί του παρόντος, παραμένοντας δόκιμη, η Τεχνική Βοήθεια χρησιμοποιείται σε ένα στενότερο πλαίσιο σκιαγραφώντας την επιχειρησιακή υπόσταση της Τεχνικής Συνεργασίας, η οποία είθισται να αποδίδει την εν συνόλω σχεδιαστική στρατηγική και κυρίως την ισοτιμία των εταιρικών σχέσεων. Αναλυτικότερα, η Τεχνική Συνεργασία ορίζεται ως η αναπτυξιακή δραστηριότητα με στοχοθεσία περί της ανάπτυξης κι ενδυνάμωσης της τεχνογνωσίας (know-how) και κατ' επέκταση της διαχειριστικής δυνατότητας (capacity)⁴⁰ των αναπτυσσόμενων χωρών, διαιρούμενη σε δύο κατηγορίες, (i) αυτή της άμεσης προσφοράς δεξιοτήτων και (ii) της καταβολής προσπάθειας αναφορικά με την ενίσχυση των δυνατοτήτων του τοπικού πληθυσμού⁴¹ (OECD, 2006). Παροχές, οι οποίες συνυφαίνουν τα προγράμματα Τεχνικής Συνεργασίας συνιστούν (i) η παροχή υποτροφιών (scholarships) και θέσεων πρακτικής άσκησης (traineeships), (ii) η προμήθεια προσωπικού (personnel), συμπεριλαμβανομένων

³⁸ ActionAid. (2006). *Real Aid 2: Making Technical Assistance Work*. ActionAid International (σ.28)

³⁹ World Bank. (1991). *Managing Technical Assistance in the 1990s: Report of the Technical Assistance Review Task Force*. World Bank

⁴⁰ UNDP. (2002). *Capacity Development: New Solutions to Old Problems*. London: Earthscan Publications Ltd

⁴¹ OECD. (2006). *Development Co-operation Report 2005. OECD Journal on Development, Vol 7 (No1)*. Paris: OECD Publishing

εμπειρογνομόνων (experts), εκπαιδευτικών και εθελοντών απεσταλμένων από τη χώρα δωρητή (donor) ή η χρηματοδότηση ομόλογου προσωπικού από τη δικαιούχο χώρα (recipient) και τέλος (iii) η χρηματοδοτούμενη αναπτυξιακή έρευνα (research) σχετικά με τα δεσπόμενα προβλήματα των αναπτυσσόμενων χωρών. Κοινό τόπο αποτελεί πως τα όρια της Τεχνικής Συνεργασίας παραμένουν διαχρονικά αρκετά ασαφή. Επί παραδείγματι, περιπτώσιολογικά η παρασχεθείσα τεχνική βοήθεια έργων υποδομής (infrastructure projects), δεν συνυπολογίζεται στην Τεχνική Συνεργασία, εν τούτοις ο εξοπλισμός (equipment), καθώς και οι προμήθειες (supplies), χαρακτηριστικά τα οποία εΐθισται να συνθέτουν αναπτυξιακά ερευνητικά προγράμματα, ανάγονται στην κατηγορία επιμέρους χαρακτηριστικών των προγραμμάτων Τεχνικής Συνεργασίας (OECD, 2006). Παρά το ευρύτερο ζήτημα καθορισμού της, ο OECD επιχειρεί την σύγχρονη ανάγνωση της χρηματοδοτικής κατεύθυνσης των προγραμμάτων Τεχνικής Συνεργασίας, αποτυπώνοντάς την σε τρεις ενδεικτικές κατηγορίες, (i) τους βασικούς τύπους (types) βοήθειας οι οποίοι διοχέτευσαν τους μεγαλύτερους προϋπολογισμούς, ήτοι την παροχή εκπαίδευσης και εμπειρογνομόνων, (ii) τις υποτροφίες ως πρωταρχικό κανάλι διοχέτευσης στο πλαίσιο του τύπου της εκπαίδευσης και τέλος (iii) τους εμπειρογνώμονες να αποσπών το εκτενέστερο προϋπολογιστικό μέρος του τύπου διοικητικού κόστους (administrative costs).

1.3 Εκτιμώντας την πορεία της Τεχνικής Συνεργασίας: Ανεπάρκειες

Μία από τις πρώτες ,τεχνικά προσανατολισμένες, αναπτυξιακές ενέργειες εντοπίζεται στην Γαλλία των αρχών του δέκατου πέμπτου αιώνα. Ο τότε υπουργός Οικονομικών της Γαλλίας, Jean-Baptiste Colbert, ορμώμενος από την επιθυμία αύξησης του εθνικού πλούτου, προέβη στην επάνδρωση των βιομηχανιών με εξειδικευμένο ευρωπαϊκό προσωπικό, αποβλέποντας στην ποιοτική και ποσοτική αναβάθμιση της βιομηχανικής παραγωγής, καθώς και την αφύπνιση της εξαγωγικής δραστηριότητας της χώρας. Ένα επιπρόσθετο πρώιμο παράδειγμα εντοπίζεται κατά το έτος 1868 στην Ιαπωνία. Η εκκίνηση της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας βασίστηκε στην υποστήριξη τόσο της ναυπηγικής, όσο και παραγωγικής βιομηχανίας, κατόπιν πρόσληψης ξένων εμπειρογνομόνων και εισαγωγής δυτικού τύπου μηχανικού εξοπλισμού (ActionAid, 2006). Μολαταύτα η χρονική περίοδος της αποαποικιοκρατίας απέδωσε την σημερινή διάσταση της Τεχνικής Συνεργασίας, εισάγοντας έναν ακόμη καταστατικό “μηχανισμό” της, τον θεσμό της υποτροφίας (OECD, 2006). Κατά τη διάρκεια της πρώιμης συμβολής της, η Τεχνική Συνεργασία αποτέλεσε κανάλι παροχής

τεχνογνωσίας, ωστόσο συνέβαλε και στην αναπτυξιακή ανεπάρκεια μέσω μίας σειράς επαναλαμβανόμενων αστοχιών. Παρά την πρεσβευόμενη από τις δωρητρίες χώρες (donors) θέση περί δυσλειτουργίας της Τεχνικής Συνεργασίας στη βάση της θεσμικής ανεπάρκειας των χωρών αποδεκτών (recipients), εκ των πραγμάτων κρίνεται πως η Τεχνική Συνεργασία παρέχονταν διαχρονικά από τις πρώτες ως μία μηχανιστικής φύσης διαδικασία διοχέτευσης πόρων αναπτυξιακής βοήθειας, με βασικότερη αστοχία την παροχή τεχνογνωσίας σε πληθυσμούς, οι οποίοι δεν διέθεταν το απαιτούμενο -για την αφομοίωση του εν λόγω τεχνογνωσιακού όγκου- εκπαιδευτικό, όπως και εμπειρικό υπόβαθρο. Με την πάροδο των ετών, η διεθνής αναπτυξιακή κοινότητα παρουσίασε σημαντική βελτίωση επί του τρόπου σκέψης και προσέγγισης του ρόλου της Τεχνικής Συνεργασίας⁴². Αναθεωρώντας, σε σχεδιαστικό και εφαρμοστικό επίπεδο, επιμέρους προγράμματα της Τεχνικής Συνεργασίας επικέντρωσαν το ενδιαφέρον τους σε στοιχεία, τα οποία καταμαρτυρούσαν τόσο την ακρόαση αναγκών της χώρας αποδέκτη, όσο και την συμβολή της στην αναπτυξιακή αποπεράτωση. Η ενεργός συμμετοχή της χώρας αποδέκτη (recipient), καθώς και η διατήρηση της τοπικής της κυριότητας (local ownership) εν εξελίξει επιμέρους τεχνικών αναπτυξιακών ενεργειών αποτέλεσαν δύο από αυτά (ActionAid, 2006). Εν τούτοις, οι μεταρρυθμιστικές προσεγγίσεις, όπως προαναφέρθηκαν, αλλοιώθηκαν στον χρόνο, καθιστώντας την Τεχνική Συνεργασία σε συγχρονικό πλαίσιο μία από τις πιο κατακριτέες μορφές παροχής βοήθειας⁴³.

“A systematic destructive force that is undermining the development of capacity^{44,5}”⁴⁶, αποτέλεσε μέρος του φραστικού σχολιασμού του Edward Jaycox, αντιπροέδρου της Παγκόσμιας Τράπεζας (World Bank) το 1993, κατ’ αναφορά στην αποδοτικότητα της Τεχνικής Συνεργασίας, ενώ λίγο αργότερα ακολούθησε ανάλογη κατάθεση από τον Οργανισμό Οικονομικής και Αναπτυξιακής Συνεργασίας (Organisation for Economic and Development Co-operation / OECD), αναγνωρίζοντας εκ νέου την αναποτελεσματικότητά της. Επί του παρόντος, και παρά το γεγονός πως διατηρεί την ιδιότητά της ως σημαίνον κανάλι κίνησης αναπτυξιακών πόρων, η Τεχνική Συνεργασία ανάγεται μεταξύ των ευκόλως αμφιλεγόμενων αποτελεσματικά μορφών παροχής αναπτυξιακής βοήθειας. Η μορφική και κατ’ ακολουθία λειτουργική της ανεπάρκεια δύνανται να εντοπισθούν στο πλαίσιο τεσσάρων διακριτών κατηγοριών. Στην πρώτη κατηγορία η Τεχνική Συνεργασία αποτιμάται ως

⁴² ActionAid. (2006). *Real Aid 2: Making Technical Assistance Work*. ActionAid International (σ.26)

⁴³ “Technical Assistance –donor spending on consultants, training and research- is one of the most heavily criticized forms of aid” (ActionAid, 2006)

⁴⁴ UNDP. (2009). *Capacity Development: A UNDP Primer*. New York

⁴⁵ Glossary of statistical terms. (2007, July 23). <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=7230>

⁴⁶ «Μια συστηματική καταστροφική δύναμη που υπονομεύει την ανάπτυξη ικανότητας» (Edward Jaycox, 1993)

αναποτελεσματική, έχοντας να υποδείξει επαναλαμβανόμενες αστοχίες όσον αφορά στην ενδυνάμωση της βιώσιμης διαχειριστικής ικανότητας (long term capacity building) των χωρών αποδεκτών (recipients), όπως και τη μείωση της φτώχειας. Παρά τους υπέρογκους προϋπολογισμούς, οι οποίοι έχουν διαχρονικά διοχετευτεί μέσω προγραμμάτων Τεχνικής Συνεργασίας, λίγες καταμετρώνται οι αναπτυξιακές διενέργειες που συνέβαλαν στα ως άνω δύο αναφερόμενα καίρια ζητήματα προς επίλυση (ActionAid, 2006). Βασική επιχειρηματολογία της προκείμενης αστοχίας συνιστά η τοποθέτηση περί donor-driven προγραμμάτων, τα οποία περιορίζουν σημαντικά την κυριότητα των χωρών αποδεκτών επί των αναπτυξιακών εξελίξεων. Επιπρόσθετα, το ανεπαρκές σώμα στελέχωσης συνυφαίνεται στη βάση υψηλών ποσοστών απεσταλμένων τεχνικών συμβούλων άλλοτε περιοριζόμενων στις προγραμματικές υποδείξεις των εντολοδόχων χωρών δωρητών, άλλοτε έχοντας οι ίδιοι περιορισμένη κατάρτιση αναφορικά με την οικοδόμηση των δυνατοτήτων των χωρών αποδεκτών⁴⁷. Η δεύτερη κατηγορία σκιαγραφεί την Τεχνική Συνεργασία ως μία εξαιρετικά δαπανηρή μορφή αναπτυξιακής συνεργασίας. Τόσο το υψηλό κόστος πληρωμών του εκπατρισμένου προσωπικού (personnel), όσο και των σχετικών δαπανών (associated expenses) σε συνάρτηση με το εν πολλοίς υψηλό ποσοστό δεσμευμένης βοήθειας (tied aid) που αποδίδεται στις παροχές της Τεχνικής Συνεργασίας, αποτελούν ενδεικτικές συνιστώσες του προβλήματος⁴⁸. Στην τρίτη κατηγορία απαντάται η ανεπάρκεια των προγραμμάτων Τεχνικής Συνεργασίας στη βάση της εγκάθετης donor-driven φύσης τους.⁴⁹ Τέλος, η τέταρτη κατηγορία εστιάζει στην παροχή Τεχνικής Συνεργασίας, η οποία βασίζεται σε παρωχημένα (out-dated) μοντέλα ανάπτυξης. Πιο συγκεκριμένα, αποφεύγοντας να αφουγκραστεί το «θαγενές» γνωστικό υπόβαθρο, προβαίνει στην παροχή πόρων βάσει προγραμμάτων, τα οποία δεν ενέχουν χαρακτήρα βιωσιμότητας, καθιστώντας τα έναν από τους θεμελιώδεις λόγους της αναπτυξιακής της ανεπάρκειας.

⁴⁷ ActionAid. (2006). *Real Aid 2: Making Technical Assistance Work*. ActionAid International (σ.26)

⁴⁸ Lucas, B. (2009). *Changing Approaches to technical assistance. Helpdesk Research Report*. Birmingham: GSDRC Publications (σ.2)

⁴⁹ https://www.actionaid.org.uk/sites/default/files/doc_lib/real-aid-findings-summary.pdf

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΣΧΕΘΕΙΣΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ (ΕΤΗ 2010 -2015)

1.1 Εισαγωγή

Η ελληνική εξωτερική πολιτική συνηγορώντας εμφατικά υπέρ του συμφραζομένου της Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας (development co-operation), εργαζόμενη τόσο σε πολυμερές (multilateral), όσο και διμερές (bilateral) επίπεδο, συμβάλει διαχρονικά κι εν ονόματι του ελληνικού κράτους στην παροχή αναπτυξιακής και ανθρωπιστικής βοήθειας. Ειδικότερα, η εξαετία 2010-2015 αποτέλεσε μία δυνητικά επισφαλή περίοδο όσον αφορά στις εξελίξεις της Ελληνικής Αναπτυξιακής Συνεργασίας. Αποφέροντας ισχυρούς περιορισμούς στους εγχώριους αναπτυξιακούς προϋπολογισμούς, καθόρισε αμοιβαία τον στρατηγικό επαναπροσδιορισμό της εθνικής αναπτυξιακής πολιτικής. Εν πολλοίς, παρά την κρισιμότητα των εξελίξεων, η Ελλάδα παρέμεινε δεσμευμένη στην διαχρονικά ενεργό της συμμετοχή επί των διεθνών αναπτυξιακών δρώμενων.

Επί παραδείγματι, στο πλαίσιο της προαναφερθείσας ασταθούς συγκυρίας, η παρασχεθείσα ελληνική Τεχνική Συνεργασία (technical co-operation) προς τις χώρες συνεργασίας (partner countries) της Μέσης Ανατολής, ως παρατίθεται ακολούθως, απέδωσε εκτενές μέρος του - κατά τα εν λόγω έτη- συνολικού διμερούς αναπτυξιακού προϋπολογισμού. Η καταγραφή, διηρημένη κατά έτος και ακολούθως μοντέλο χώρας, έγκειται επί των μεταβλητών τομεακής, προγραμματικής, όπως και προϋπολογιστικής κατανομής.

1.2 Ελληνική «Αναπτυξιακή Διπλωματία»

Η Ελλάδα συνιστά μέλος της Επιτροπής Αναπτυξιακής Βοήθειας (Development Assistance Committee – DAC) από το έτος 1999, με αναμφίβολη πορεία συμβολής στα διεθνή αναπτυξιακά δρώμενα. Εργαζόμενη τόσο σε διμερές, όσο και πολυμερές επίπεδο, η παροχή αναπτυξιακής βοήθειας αποτελεί διαχρονικά μείζον πεδίο της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής (ευρύτερα κοινή ως «αναπτυξιακή διπλωματία»). Με έρεισμα την ορθόδοξη εφαρμογή της δημοκρατικής και χρηστής διακυβέρνησης (good governance) εντός πλαισίου εθνικής αναπτυξιακής στρατηγικής, καθώς και την ενεργό πρωτοβουλία της κοινωνίας πολιτών, πρωταρχικό της στόχο αποτελεί η επίτευξη παροχής βιώσιμων πρωτοβουλιών στις χώρες του αναπτυσσόμενου κόσμου.

Με την ελληνική εξωτερική πολιτική να συνηγορεί ένθερμα στις αρχές της πολυμερούς αναπτυξιακής βοήθειας (multilateral), η βασικότερη εκ των δεσμεύσεών της, ανάγεται στην εμπλοκή με στόχο την επίτευξη των -διεθνώς συμπεφωνημένων από το έτος 2000- Αναπτυξιακών Στόχων Χιλιετίας (Millennium Development Goals – MDGs)⁵⁰ (Υ.Δ.Α.Σ, 2011). Μία επιπρόσθετη δέσμευση καταμετράται στο εγχείρημα εκπλήρωσης ποιοτικών στόχων, των οποίων την περάτωση η εκπροσώπηση της ελληνικής αναπτυξιακής πολιτικής εισηγήθηκε εν εξελίξει διεθνούς αναπτυξιακού διαλόγου, ήτοι “Paris Declaration on Aid Effectiveness” (2005), “European Consensus on Development” (2005), όπως και “Accra Agenda for Action” (2008). Διμερώς, η παροχή αναπτυξιακής βοήθειας εΐθισται να κατανέμεται βάσει γεωπολιτικού κινήτρου –κάτι το οποίο ωστόσο έρχεται σε ευθεία αντίθεση με τις δεσμεύσεις (commitments) για την Διεθνή Αναπτυξιακή Βοήθεια-, κυρίως στις -κατά προτεραιότητα- υπ’ αριθμόν δέκα οκτώ χώρες συνεργασίας⁵¹ (Αίγυπτος, Αλβανία, Αρμενία, Αφγανιστάν, Γεωργία, Δυτική όχθη & Λωρίδα της Γάζας, Ιορδανία, Ιράν, Κοσσυφοπέδιο, Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, Λευκορωσία, Λίβανος, Μαυροβούνιο, Μολδαβία, Ουκρανία, πΓΔΜ, Συρία και Τουρκία) (OECD, 2015). Με ιδιαίτερης βαρύτητας αναπτυξιακή δραστηριότητα στην γεωγραφική περιοχή των Βαλκανίων, επιμελείται επισταμένως το Ελληνικό Σχέδιο Οικονομικής Ανασυγκρότησης των Βαλκανίων (ΕΣΟΑΒ), «το οποίο

⁵⁰ Υ.Δ.Α.Σ. (2011). *Ετήσια Έκθεση της Ελληνικής Διμερούς και Πολυμερούς Κρατικής Αναπτυξιακής Συνεργασίας και Βοήθειας Έτος 2010*. Αθήνα. σ.17

⁵¹ OECD. (2015). Greece. *Development Co-operation Report 2015: Making Partnerships Effective Coalitions for Action*. Paris: OECD Publishing

καταρτίστηκε ως ένα πενταετές πρόγραμμα (2002-2006) της ελληνικής αναπτυξιακής βοήθειας (Ν. 2996/28.3.2002)»⁵²⁵³. Εν τούτοις, στη βάση αποτελεσματικότητας έργου, η παράταση του προγράμματος κρίθηκε αναγκαία κατά μία πενταετία (2007-2011) (Ν.3530/23.2.2007). Το ως επί του παρόντος τρέχον πρόγραμμα διακρίνεται ως μία συγκεντρωτική ενέργεια προώθησης άρτιας αναπτυξιακής πολιτικής στα Βαλκάνια⁵⁴ (Υ.Δ.Α.Σ, 2011).

Η Γενική Διεύθυνση Αναπτυξιακής Συνεργασίας (Υ.Δ.Α.Σ) / (Directorate General of International Development Cooperation - Hellenic Aid), αποτελεί τον ιθύνοντα εθνικό φορέα διαχείρισης τόσο των αναπτυξιακών, όσο και ανθρωπιστικών εξελίξεων εντός συμφραζομένου ελληνικής αναπτυξιακής συνεργασίας. Η επίσημη ίδρυσή της συστάθηκε το 1999 βάσει του άρθρου 18 ((Ν. 2731/1999 (ΦΕΚ 138Α/5-7-1999)⁵⁵, ένεκα υπουργικής κοινοποίησης περί επιτακτικής σύστασης και λειτουργίας «ενός εξειδικευμένου εθνικού φορέα διαμόρφωσης και υλοποίησης αναπτυξιακής πολιτικής στο Υπουργείο Εξωτερικών κατά το πρότυπο όλων σχεδόν των κρατών-μελών της ΕΕ».⁵⁶ Έναν χρόνο έπειτα, με το Προεδρικό Διάταγμα 224/2000 (ΦΕΚ 193Α/6-9-2000)⁵⁷ να προβλέπει αναλυτικά το οργανόγραμμα και τις λειτουργίες της, τίθεται εν ισχύ. Τέλος, κατά το έτος 2002, η εν λόγω Διεύθυνση καθίσταται ο επίσημος φορέας σχεδιασμού, διαμόρφωσης και εποπτείας της εθνικής αναπτυξιακής κι ανθρωπιστικής πολιτικής εν συνόλω, κατ' αναφορά του Προεδρικού Διατάγματος 159/2002 (ΦΕΚ 140Α/14-6-2002)⁵⁸.

1.3 Ελληνική Πολιτική Αναπτυξιακής Συνεργασίας 2010-2015

Όπως καταγράφεται στο πρώτο και εισαγωγικό κεφάλαιο της παρούσας διπλωματικής εργασίας, η εξαετία 2010-2015 αποτέλεσε μία ανατρεπτική ιστορική περίοδο όσον αφορά στις διεθνείς εξελίξεις της Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας. Η διευρυμένη γεωγραφική χρηματοπιστωτική ύφεση απέφερε βέβαιους περιορισμούς στους αναπτυξιακούς

⁵² <http://www.agora.mfa.gr/2-uncategorised/22-2002-2020>

⁵³ Ελληνικό Σχέδιο Οικονομικής Ανασυγκρότησης των Βαλκανίων (ΕΣΟΑΒ) 2002-2011. Ανακτήθηκε από: http://www.mfa.gr/images/docs/periferiaki_politiki/esoav_gr.pdf

⁵⁴ Υ.Δ.Α.Σ. (2012). *Ετήσια Έκθεση της Ελληνικής Διμερούς και Πολυμερούς Κρατικής Αναπτυξιακής Συνεργασίας και Βοήθειας Έτος 2011*. Αθήνα

⁵⁵ http://hellenicaid.mfa.gr/images/stories/docs/nomothetiko_plaisio/n2731_1999.pdf

⁵⁶ Νομοθετικό Πλαίσιο ΥΔΑΣ. Ανακτήθηκε από: <http://hellenicaid.mfa.gr/nomothetiko-plaisio-udas.html>

⁵⁷ http://hellenicaid.mfa.gr/images/stories/docs/nomothetiko_plaisio/pd_224_2000.pdf

⁵⁸ http://hellenicaid.mfa.gr/images/stories/docs/nomothetiko_plaisio/transfer_compet_2002.pdf

προϋπολογισμούς, θέτοντας –κατά συνέπεια- πολλά εκ των αναπτυξιακών εγχειρημάτων υπό ασφυκτικές πιέσεις στο πλαίσιο υλοποίησης ακόμα και προγραμματισμού. Παράλληλα, τα ολοένα και αυξανόμενα ζητήματα επείγουσας και αναπτυξιακής βοήθειας αυξάνονταν αναλογικά, εγείροντας από την διεθνή αναπτυξιακή κοινότητα το αίτημα περί επιτακτικής διευθέτησής τους.

Εν εξελίξει της εν λόγω διεθνούς συγκυρίας, η Ελλάδα κλήθηκε να ανταπεξέλθει ομοίως ως προς τις αναπτυξιακές της δεσμεύσεις, αφού το ίδιο διάστημα εντάσσεται σε μηχανισμό στήριξης της οικονομίας της, ο οποίος υποστηρίζεται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) / (European Central Bank - E.C.B), την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (European Commission) και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (International Monetary Fund – IMF), προκειμένου «να αντιμετωπισθούν τα πρωταρχικά αίτια των δημοσιονομικών ανισορροπιών και διαρθρωτικών αδυναμιών της και να διασφαλισθεί η βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών και η βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητάς της»⁵⁹, επανεκκινώντας την συνολική οικονομία και ακολούθως την πορεία μεγέθυσής της.

Σε έναν δεύτερο χρόνο, με έτος εκκίνησης το 2010 και οριστικοποίησης το 2011, μορφοποιήθηκαν νέα σχέδια νομοθετικού και θεσμικού πλαισίου (σύνταξη σχεδίου νόμου και Προεδρικού Διατάγματος), ένεκα επαναπροσδιορισμού της ευρύτερης ελληνικής νομοθεσίας περί πολιτικής αναπτυξιακής συνεργασίας, καθώς και επανεξέτασης οργανωτικών και διοικητικών ζητημάτων της Γενική Διεύθυνση Αναπτυξιακής Συνεργασίας (Υ.Δ.Α.Σ). Με κυριότερες αρχές των νέων νομοθετικών προτάσεων, την αναγωγή του τομέα ελληνικής αναπτυξιακής συνεργασίας σε ένα μηχανισμό αποτελεσματικής παροχής αναπτυξιακής και ανθρωπιστικής βοήθειας με σαφή, διάφανη και συνεκτική πολιτική, αναμφίβολο στελεχικό συντονισμό και στοχοθεσία προγραμμάτων, καινοτόμες πηγές χρηματοδότησης και διαθεσιμότητα όσον αφορά στην διαβούλευση καθώς και ενεργό συμμετοχή πολλαπλών παραγόντων της κοινωνίας πολιτών, απώτερο σκοπό αποτέλεσε η δημιουργία ενός εκσυγχρονισμένου, ευέλικτου και ως επί τω πλείστον αποτελεσματικού θεσμικού οργάνου. Την ίδια χρονική περίοδο συνετέθη το σχέδιο «Πενταετούς Προγράμματος Κρατικής Αναπτυξιακής Συνεργασίας και Βοήθειας της Ελλάδος (ΠΠΑΣΒΕ)» (2011-2015), πρεσβεύοντας το μελλοντικό πλαίσιο στρατηγικού σχεδιασμού της ελληνικής αναπτυξιακής

⁵⁹ HELLENIC AID. (2013). *Annual Report of the Greek Bilateral and Multilateral Official Development Cooperation and Assistance Year 2012* (σ.28)

βοήθειας υπό όρους βασικών αρχών διαφάνειας, αποτελεσματικότητας και βιώσιμου χαρακτήρα.

Τελευταία πράξη της χρονικής περιόδου 2010-2015, αποτέλεσε η διεξαγωγή της 3ης Επιθεώρησης (Peer Review) και αξιολόγησης της Ελλάδας από την Επιτροπή Αναπτυξιακής Συνεργασίας (Development Assistance Committee – DAC), στις οποίες θεσμικά υποβάλλονται -ανά τετραετία- όλα τα κράτη μέλη της με στόχο την βελτίωση κι άλλοτε αναβάθμιση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των εθνικών πολιτικών και συστημάτων της αναπτυξιακής συνεργασίας των μελών της DAC. Με τις προηγούμενες Επιθεωρήσεις της DAC να λαμβάνουν χώρα κατά τα έτη 2002 και 2006, η προειρημένη – διηρημένη σε τρεις επιμέρους επισκέψεις κλιμακίων - φιλοξενήθηκε τους μήνες Ιανουάριο, Απρίλιο και Σεπτέμβριο- στην Αθήνα, με την Υ.Δ.Α.Σ αρμόδιο φορέα περάτωσης της. Έχοντας εξετάσει εκτεταμένα τις αναπτυξιακές συνιστώσες του Γενικού Πλαισίου Αναπτυξιακή Συνεργασίας, Συνοχής Πολιτικής, Όγκου και Κατανομής Βοήθειας, Οργάνωσης και Διαχείρισης, Αποτελεσματικότερης Βοήθειας και Επίτευξης Αποτελεσμάτων και τέλος Ανθρωπιστικής Βοήθειας⁶⁰ και με κατανόηση ως προς την επισταμένη προσπάθεια ανάκαμψης έναντι του περιβάλλοντος δημοσιονομικής αντιξοότητας, ως είθισται, προέβη σε εισηγήσεις (recommendations) μεταρρυθμιστικού περιεχομένου, οι οποίες αποβλέπουν στην αναγκαία αποτελεσματικότητα του εθνικού συστήματος αναπτυξιακής βοήθειας. Πιο συγκεκριμένα, οι σημαντικότερες εκ των συστάσεων εστιάζουν στην αναγκαιότητα εκσυγχρονισμού του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου (Ν. 2731/1999 / Π.Δ. 224/2000) και επείγουσας αναδιάρθρωσης της Γενικής Διεύθυνσης Υ.Δ.Α.Σ, την συντονισμένη συνεργασία μεταξύ συναρμόδιων -ως προς την ελληνική αναπτυξιακή πολιτική- Υπουργείων και τέλος την διοχέτευση ποιοτικής βοήθειας σε περιορισμένο αριθμό χωρών αποδεκτών (recipients)⁶¹.

Παρά την κρισιμότητα των εξελίξεων σε ευρύτερο πλαίσιο και την χρηματοδότηση της ανάπτυξης να έχει μεταβληθεί ειδικότερα, η Ελλάδα -το ίδιο διάστημα- συνέχισε να διαδραματίζει ενεργό ρόλο τόσο σε πολυμερές, όσο και διμερές επίπεδο, εμμένοντας εμφατικά στην ποιοτική διάσταση της παρεχόμενης αναπτυξιακής και ανθρωπιστικής βοήθειας⁶². Πολυμερώς, εντατικοποίησε την καταβολή προσπάθειας αναφορικά με την

⁶⁰ OECD. (2011). Greece. *Development Assistance Committee (DAC) PEER REVIEW 2011*. Ανακτήθηκε από: <http://www.oecd.org/dac/peer-reviews/49235273.pdf>

⁶¹ <http://www.oecd.org/dac/peer-reviews/49235273.pdf>

⁶² Υ.Δ.Α.Σ. (2013). *Ετήσια Έκθεση της Ελληνικής Διμερούς και Πολυμερούς Κρατικής Αναπτυξιακής Συνεργασίας και Βοήθειας Έτος 2012*. Αθήνα

επίτευξη των Αναπτυξιακών Στόχων Χιλιετίας (ΑΣΧ) / (Millennium Development Goals – MDGs), ως επί το πλείστον μέσω της εφαρμογής ποιοτικών στόχων, για τους οποίους συνεχίζει να φέρει διεθνή δέσμευση. Διμερώς, η υλοποίηση της ελληνικής αναπτυξιακής πολιτικής βασίστηκε -μετριάζοντας την έκταση- εξίσου στην παροχή βοήθειας ποιοτικού χαρακτήρα. Καθορίζοντας ποιοτική στοχοθεσία, περιορίζοντας τον αριθμό χωρών αποδεκτών βοήθειας και των τομέων βοήθειας (sectors), στόχευσε στην περάτωση όσο το δυνατό βιώσιμων προγραμμάτων. Η πολιτικοοικονομική και κοινωνική σταθεροποίηση της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στο πλαίσιο του Ελληνικού Σχεδίου Οικονομικής Ανασυγκρότησης των Βαλκανίων (ΕΣΟΑΒ) συνέχισε να αποτελεί έργο προτεραιότητας. Εν κατακλείδι, στην συστηματικότερη προσπάθεια διευθέτησης διμερών ζητημάτων ανάγεται η εξέταση των φακέλων -του χρονικού διαστήματος 2002-2010- 199 εκκρεμών προγραμμάτων, προσβλέποντας στην σε βάθος εξέταση και άμεση εκκαθάρισή τους. Τούτη η διαδικασία εσωτερικού ελέγχου, αρχικά ανατέθηκε στην Επιτροπή Εκκαθάρισης Ανοιχτών Προγραμμάτων, ενώ την διενέργεια ολοκλήρωσε εταιρεία ορκωτών λογιστών.

1.4 Παρασχεθείσα Ελληνική Τεχνική Συνεργασία 2010: Το Παράδειγμα Χωρών Συνεργασίας της Μέσης Ανατολής (Αίγυπτος, Δυτική Όχθη & Λωρίδα της Γάζας, Τουρκία, Συρία, Ιορδανία

Το έτος 2010, η ελληνική αναπτυξιακή στρατηγική αποβλέποντας στην αποτελεσματικότερη διαχείριση των χρηματοδοτούμενων ενεργειών της, παρείχε αναπτυξιακή βοήθεια σε περιορισμένο αριθμό χωρών αποδεκτών (recipients) / (χώρες – στόχοι / countries – targets), με κανάλι διοχέτευσης τομείς προτεραιότητας (sectors) (τομείς – στόχοι / sectors – targets)⁶³. Η «καθαρή» Κρατική Αναπτυξιακή Βοήθεια (net ODA) της χώρας, κατά το εν λόγω έτος, σημειώθηκε στα 507,72 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (383,32 εκατ. ΕΥΡΩ), ενώ ο λόγος ODA (ODA/GNI ratio) στο 0,17%, τοποθετώντας την Ελλάδα στην 21η θέση μεταξύ των λοιπών κρατών – μελών της DAC⁶⁴. Εκ του συνολικού προϋπολογισμού, η πολυμερής ODA υπολογίζεται στα 295,90 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (223,40 εκατ. ΕΥΡΩ), με βασικότερους πολυμερείς πόλους διοχέτευσης την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) / (European

⁶³ HELLENIC AID. (2011). *Annual Report of the Greek Bilateral and Multilateral Official Development Co-operation and Assistance Year 2010*

⁶⁴ ΥΔΑΣ/HELLENIC AID. (2011). *Ετήσια Έκθεση της Ελληνικής Διμερούς και Πολυμερούς Κρατικής Αναπτυξιακής Συνεργασίας και Βοήθειας Έτος 2010*

Union – EU), θυγατρικούς οργανισμούς του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) / (United Nations – UN), τις Περιφερειακές Αναπτυξιακές Τράπεζες (Regional Development Banks) και τέλος τους Διεθνείς Χρηματοδοτικούς Οργανισμούς (International Financial Institutions) μεταξύ των οποίων και η Παγκόσμια Τράπεζα (World Bank)⁶⁵. Συνεχίζοντας, η διμερής ODA υπολογίζεται στα 211,82 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (159,92 εκατ. ΕΥΡΩ) με δέκα πρώτες χώρες αποδέκτες (recipients) την Αλβανία, την Σερβία, την Αίγυπτο, τις Δυτική Όχθη & Λωρίδα της Γάζας, την Τουρκία, την Συρία, την Ουκρανία, την Ιορδανία, την Αρμενία και την Γεωργία. Εξ αυτών στις -υπ' αριθμόν πέντε- χώρες συνεργασίας (partner countries) της Μέσης Ανατολής παρήχθη ως επί το πλείστον Τεχνική Συνεργασία (technical co-operation), της οποίας η καταγραφή ακολουθεί.

Με αφετηρία την Αίγυπτο, στην οποία συνολικά διοχετεύτηκε αναπτυξιακός προϋπολογισμός των 9,11 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (6,88 εκατ. ΕΥΡΩ), η Τεχνική Συνεργασία απέσπασε τα 8,83 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (6,67 εκατ. ΕΥΡΩ). Στον τομέα των (i) Εκπαιδευτικών Εγκαταστάσεων και Κατάρτισης (Education Facilities and Training) με κυριότερα έργα την κατασκευή κι εξοπλισμό σταθμού προσχολικής αγωγής στην περιοχή Αγ. Αικατερίνης Σινά, ομοίως την κατασκευή κι εξοπλισμό σταθμού προσχολικής αγωγής στην όαση Siwa της Matruh Governorate, διοχετεύτηκε το συνολικό ποσό των 67.792,99 Δολ. ΗΠΑ (51.183,71 ΕΥΡΩ). Οι τομείς (ii) Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (Primary Education) και (iii) Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Secondary Education), με κυριότερο έργο την «Υποστήριξη Λειτουργίας Σχολείων Πρωτοβάθμιας – Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης», απέσπασαν αμφότεροι 639.939,62 Δολ. ΗΠΑ (483.154,41 ΕΥΡΩ). Ακολούθως, στον τομέα (iv) Τεκμαρτού Κόστους Φοιτητών (Imputed Student Costs), αναγόμενου σε φοιτητές της αλλοδαπής εγγεγραμμένων σε ελληνικά ΑΕΙ – ΑΤΕΙ, διοχετεύτηκε 1.404.622,52 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (1.606.490,00 εκατ. ΕΥΡΩ). Ο τομέας (v) Αγροτικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Agricultural Education and Training) διοχέτευσε 529.801,32 Δολ. ΗΠΑ (400.000,00 ΕΥΡΩ), ενώ ο τομέας (vi) Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Environmental Education and Training) –μέσω του προγράμματος «Medies: Πρωτοβουλία ‘Τύπου II’: Εκπαίδευση για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη»- 4.415,01 Δολ. ΗΠΑ (3.333,33 ΕΥΡΩ). Τέλος, στον τομέα (vii) Πολυτομεακής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Multisector Education and Training), με το πρόγραμμα «Παροχή Υποτροφιών Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης για Φοίτηση σε Ελληνικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα», αντιστοιχούν 342.323,23 Δολ. ΗΠΑ (258.454,04 ΕΥΡΩ).

⁶⁵ OECD. (2011). Greece. Development Co-operation Report 2011: 50th Anniversary Edition. Paris: OECD Publishing Doi: <http://dx.doi.org/10.1787/dcr-2011-27-en>

Το ίδιο έτος, στις Δυτική Όχθη και Λωρίδα της Γάζας, παρήχθη αναπτυξιακός προϋπολογισμός 6,85 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (5,17 εκατ. ΕΥΡΩ), εκ του οποίου η Τεχνική Συνεργασία απέσπασε τα 2,36 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (1,78 εκατ. ΕΥΡΩ). Οι επιμέρους τομείς (i) Αγροτικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Agricultural Education and Training), καθώς και (ii) Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Environmental Education and Training), με μείζονα προγράμματα τα «Δημιουργία Τεχνογνωσίας – Υποδομών – Εκπαίδευση Στελεχών στην Καλλιέργεια Ελαιόλαδου» και «Medies: Πρωτοβουλία Τύπου ‘Π’: Εκπαίδευση για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη», χορήγησαν 423.841,06 Δολ. ΗΠΑ (320.000,00 ΕΥΡΩ) και 4.415,01 Δολ. ΗΠΑ (3.333,33 ΕΥΡΩ) αντίστοιχα. Ο τομέας (iii) Τεκμαρτού Κόστους Φοιτητών (Imputed Student Costs), προς τους εγγεγραμμένους αλλοδαπούς φοιτητές ελληνικών ΑΕΙ – ΑΤΕΙ, όπως και ο τομέας (iv) Πολυτομεακής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Multisector Education and Training), με το πρόγραμμα «Παροχή Υποτροφιών Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης για Φοίτηση σε Ελληνικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα» διοχέτευσαν 1.364.026,49 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (1.029.084,00 εκατ. ΕΥΡΩ) και 503.803,49 Δολ. ΗΠΑ (380.371,64 ΕΥΡΩ).

Στην Τουρκία, την -κατά σειρά- τρίτη μεσανατολική χώρα παροχής αναπτυξιακής βοήθειας το έτος 2010, διοχετεύτηκε αναπτυξιακός προϋπολογισμός 6,14 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (4,64 εκατ. ΕΥΡΩ), εκ του οποίου τα 4,43 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (3,35 εκατ. ΕΥΡΩ) παρήχθησαν μέσω της Τεχνικής Συνεργασίας. Στο πλαίσιο των τομέων (i) Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (Primary Education) και (ii) Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Secondary Education), κατ’ αναφορά του προγράμματος «Υποστήριξη Λειτουργίας Σχολείων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης», χορηγήθηκαν 1.197.216,56 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (903.898,50 ΕΥΡΩ). Βάσει του τομέα (iii) Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Environmental Education and Training), δη ένεκα της πρωτοβουλίας «Πρόγραμμα Σπουδών για τους Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας», χορηγήθηκε το ποσό των 18.370,30 Δολ. ΗΠΑ (13.869,58 ΕΥΡΩ). Στους ύστατους τομείς του (iv) Τεκμαρτού Κόστους Φοιτητών (Imputed Student Costs) και (v) Πολυτομεακής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Multisector Education and Training) κατανεμήθηκαν αντιστοίχως 1.201.642,38 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (907.240,00 ΕΥΡΩ) και 255.662,56 Δολ. ΗΠΑ (193.025,24 ΕΥΡΩ).

Στην, τέταρτη -κατά σειρά- μεσανατολική χώρα, Συρία παρήχθη αναπτυξιακός προϋπολογισμός 3,55 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (2,68 εκατ. ΕΥΡΩ). Η Τεχνική Συνεργασία απέσπασε

τα 3,28 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (2,48 εκατ. ΕΥΡΩ). Πιο συγκριμένα, στους τομείς (i) Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (Primary Education) και (ii) Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Secondary Education), μετά του προγράμματος «Υποστήριξη Λειτουργίας Σχολείων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης», αντιστόχησαν αμοτέρωθεν 35.387,42 Δολ. ΗΠΑ (26.717,50 ΕΥΡΩ). Ο τομέας (iii) Εκπαίδευσης και Κατάρτισης στις Μεταφορές και την Αποθήκευση (Education and Training in Transport and Storage), με ενδεικτικό πρόγραμμα την «Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση στον Τομέα των Θαλάσσιων Μεταφορών», η οποία υλοποιείται στις ακαδημίες εμπορικού ναυτικού (AEN), χορήγησε 103.112,58 Δολ. ΗΠΑ (77.850,00 ΕΥΡΩ). Τέλος, μέσω των τομέων (iv) Τεκμαρτού Κόστους Φοιτητών (Imputed Student Costs) και (v) Πολυτομεακής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Multisector Education and Training), παρήχθησαν 2.630.622,52 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (1.906.120,00 εκατ. ΕΥΡΩ) και 345.737,22 Δολ. ΗΠΑ (261.031,60 ΕΥΡΩ) αντίστοιχα.

Τελευταία στην κατάταξη των χωρών συνεργασίας της Μέσης Ανατολής για το 2010 η Ιορδανία, στην οποία παρήχθη αναπτυξιακός προϋπολογισμός 2,55 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (1,92 εκατ. ΕΥΡΩ). Μέσω της Τεχνικής Συνεργασίας διοχετεύτηκαν τα 2,54 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (1,91 εκατ. ΕΥΡΩ). Πιο συγκεκριμένα, οι τομείς της (i) Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (Primary Education) και (ii) Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Secondary Education) χορήγησαν ομοίως 14.764,90 Δολ. ΗΠΑ (11.147,50 ΕΥΡΩ). Ακολούθως, οι τομείς του (iii) Τεκμαρτού Κόστους Φοιτητών (Imputed Student Costs) και (iv) Πολυτομεακής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Multisector Education and Training) παρείχαν 1.908.013,25 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (1.440.550,00 εκατ. ΕΥΡΩ) και 573.364,35 Δολ. ΗΠΑ (432.890,09 ΕΥΡΩ) αντίστοιχα. Ο τομέας (v) Ανώτερης Τεχνικής και Διοικητικής Κατάρτισης (Advanced Technical and Managerial Training), βάσει του προγράμματος «Εκπαίδευση αναφορικά με τον Σχεδιασμό και Λειτουργία ενός Δικτύου Παρακολούθησης της Ανάπτυξης του Καρπού της Ελιάς» χορήγησε 8.272,89 Δολ. ΗΠΑ (6.246,00 ΕΥΡΩ). Τέλος, ο τομέας (vi) Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Environmental Education and Training) αποτέλεσε κανάλι διοχέτευσης 4.415,01 Δολ. ΗΠΑ (3.333,33 ΕΥΡΩ).

1.5 Παρασχεθείσα Ελληνική Τεχνική Συνεργασία 2011: Το Παράδειγμα Χωρών Συνεργασίας της Μέσης Ανατολής (Αίγυπτος, Δυτική Όχθη & Λωρίδα της Γάζας, Τουρκία, Συρία, Ιορδανία

Εν εξελίξει του έτους 2011, η ελληνική αναπτυξιακή στρατηγική διατηρώντας την πολιτική αποτελεσματικότερης διαχείρισης των χρηματοδοτούμενων ενεργειών της, παρείχε αναπτυξιακή βοήθεια σε εξίσου περιορισμένο αριθμό χωρών αποδεκτών (recipients) / (χώρες – στόχοι / countries – targets), με σταθερό κανάλι διοχέτευσης τομείς σημαντικότητας (sectors) (τομείς – στόχοι / sectors – targets)⁶⁶. Η «καθαρή» Κρατική Αναπτυξιακή Βοήθεια (net ODA) της χώρας, κατά το έτος 2011, μειώνεται στα 424,77 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (305,49 εκατ. ΕΥΡΩ), ενώ ο λόγος ODA (ODA/GNI ratio) στο 0,15%, τοποθετώντας την στην 23η θέση μεταξύ των λοιπών κρατών – μελών της DAC⁶⁷. Εκ του συνολικού προϋπολογισμού, η πολυμερής ODA υπολογίζεται στα 270,87 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (194,81 εκατ. ΕΥΡΩ), με κυριότερους πολυμερείς πόλους διοχέτευσης την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) / (European Union – EU) και θυγατρικούς οργανισμούς του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) / (United Nations – UN)⁶⁸. Στο πλαίσιο Διμερούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας, η ODA υπολογίζεται στα 153,90 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (110,68 εκατ. ΕΥΡΩ) με δέκα πρώτες χώρες αποδέκτες (recipients) την Αλβανία, την Σερβία, την Αίγυπτο, τις Δυτική Όχθη & Λωρίδα της Γάζας, την Ουκρανία, την Τουρκία, την Συρία, την Ιορδανία, την Αρμενία και την Μολδαβία. Εξ αυτών στις -υπ' αριθμόν πέντε- χώρες συνεργασίας (partner countries) της Μέσης Ανατολής παρήχθη ως επί το πλείστον Τεχνική Συνεργασία (technical co-operation), της οποίας η καταγραφή ακολουθεί.

Πρώτιστη χώρα συνεργασίας της Μέσης Ανατολής και για το έτος 2011, η Αίγυπτος, στην οποία παρήχθη αναπτυξιακός προϋπολογισμός ύψους 8,40 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (6,04 εκατ. ΕΥΡΩ), εκ του οποίου η Τεχνική Συνεργασία απέσπασε τα 8,14 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (5,85 εκατ. ΕΥΡΩ). Ο τομέας (i) Εκπαιδευτικών Εγκαταστάσεων και Κατάρτισης (Education Facilities and Training), με αναπτυξιακή πρωτοβουλία το πρόγραμμα «Υποστήριξη Λειτουργίας Σχολείων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης», χορήγησε 1.271.654,62 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (914.574,00 ΕΥΡΩ). Ακολούθως, οι τομείς (ii) Τεκμαρτού Κόστους Φοιτητών (Imputed Student Costs) και (iii) Πολυτομεακής Εκπαίδευσης (Multisector Education and Training), αναγόμενοι σε φοιτητές της αλλοδαπής εγγεγραμμένους σε ελληνικά ΑΕΙ & ΑΤΕΙ, καθώς και την «Παροχή Υποτροφιών Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης για Σπουδές σε Ελληνικά

⁶⁶ HELLENIC AID. (2012). *Annual Report of the Greek Bilateral and Multilateral Official Development Co-operation and Assistance Year 2011*

⁶⁷ Υ.Δ.Α.Σ. (2012). *Ετήσια Έκθεση της Ελληνικής Διμερούς και Πολυμερούς Κρατικής Αναπτυξιακής Συνεργασίας και Βοήθειας Έτος 2011*

⁶⁸ OECD. (2012). *Greece. Development Co-operation Report 2012: Lessons in Linking Sustainability and Development*. Paris: OECD Publishing Doi: <http://dx.doi.org/10.1787/dcr-2012-32-en>

ΑΕΙ & ΑΤΕΙ», διοχέτευσαν 1.087.319,24 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (782.000,00 ΕΥΡΩ) και 269.777,14 Δολ. ΗΠΑ (194.023,72 ΕΥΡΩ). Μέσω του τομέα (iv) Ιατρικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Medical Education and Training) και ειδικότερα του προγράμματος «Τοποθέτηση Υποτρόφων Αλλοδαπών Ιατρών για Απόκτηση Ειδικότητας σε Νοσηλευτικά Ιδρύματα της Ελλάδος», παρήχθησαν 7.344,83 Δολ. ΗΠΑ (5.282,40 ΕΥΡΩ). Τέλος, ο τομέας (v) Κοινωνικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Πρόνοιας (Social and Welfare Services) διοχέτευσε το μεγαλύτερο αναπτυξιακό ποσό ύψους 5.496.926,89 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (3.953.389,82 εκατ. ΕΥΡΩ).

Στις Δυτική Όχθη και Λωρίδα της Γάζας, παρήχθη συνολικός αναπτυξιακός προϋπολογισμός 5,35 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (3,85 εκατ. ΕΥΡΩ), με την Τεχνική Συνεργασία να αποσπά τα 1,07 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (0,77 ΕΥΡΩ). Πρώτος τομέας διοχέτευσης, ο τομέας (i) Τεκμαρτού Κόστους Φοιτητών (Imputed Student Costs) με χορήγηση 577.377,64 Δολ. ΗΠΑ (415.250,00 ΕΥΡΩ). Ακόλουθος ο τομέας της (ii) Πολυτομεακής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Multisector Education and Training) με διοχέτευση του ποσού των 482.113,65 Δολ. ΗΠΑ (346.736,14 ΕΥΡΩ). Ύστατος ο τομέας της (iii) Ιατρικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Medical Education and Training), μέσω του προγράμματος «Τοποθέτηση Υπότροφων Αλλοδαπών Ιατρών για Απόκτηση Ειδικότητας σε Νοσηλευτικά ιδρύματα της Ελλάδος», με παροχή 6.904,06 Δολ. ΗΠΑ (4.965,40 ΕΥΡΩ).

Τρίτη για το 2011, στο πλαίσιο χωρών συνεργασίας της Μέσης Ανατολής, η Τουρκία, στην οποία παρήχθη αναπτυξιακός προϋπολογισμός ύψους 3,28 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (2,36 εκατ. ΕΥΡΩ), ο οποίος διοχετεύτηκε αμιγώς μέσω της Τεχνικής Συνεργασίας. Πιο συγκεκριμένα, οι τομείς του (i) Τεκμαρτού Κόστους Φοιτητών (Imputed Student Costs) και Πολυτομεακής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης ((Multisector Education and Training), στη βάση προγραμμάτων κάλυψης αναγκών φοιτητών της αλλοδαπής που φοιτούν σε ελληνικά πανεπιστήμια και παροχής υποτροφιών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για σπουδές σε ελληνικά ΑΕΙ – ΑΤΕΙ, αποτέλεσαν κανάλια παροχής 1.046.857,62 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (752.900,00 ΕΥΡΩ). Ο τομέας (iii) Εκπαιδευτικών Εγκαταστάσεων και Κατάρτισης (Education Facilities and Training), με το πρόγραμμα «Υποστήριξη Λειτουργίας Σχολείων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης», διοχέτευσε 2.040.378,20 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (1.467.440,00 εκατ. ΕΥΡΩ). Ακολούθως, ο τομέας (iv) Ιατρικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Medical Education and Training), βάσει προγράμματος για την «Τοποθέτηση Υποτρόφων Αλλοδαπών Ιατρών για Απόκτηση Ειδικότητας σε Νοσηλευτικά Ιδρύματα της Ελλάδος», παρείχε

7.344,83 Δολ. ΗΠΑ (5.282,40 ΕΥΡΩ). Τέλος, μέσω του τομέα (v) Έρευνας κι Επιστημονικών Ιδρυμάτων (Research and Scientific Institutions), και ειδικότερα βάσει του προγράμματος «Ανταλλαγή Μελών Διδακτικού και Ερευνητικού Προσωπικού (ΔΕΠ)», διοχετεύτηκαν 553,87 Δολ. ΗΠΑ (398,34 ΕΥΡΩ).

Ακολουθεί το παράδειγμα της Συρίας με συνολικό αναπτυξιακό προϋπολογισμό 2,76 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (1,99 εκατ. ΕΥΡΩ), τα οποία διοχετεύτηκαν αμιγώς μέσω του είδους της Τεχνικής Συνεργασίας. Ακριβέστερα, επιμέρους τομείς, όπως ο τομέας της (i) Ιατρικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Medical Education and Training), καθώς και ο τομέας (ii) Εκπαίδευσης και Κατάρτισης στις Μεταφορές – Αποθήκευση (Education and Training in Transport and Storage), με βασικότερο πρόγραμμα την «Ναυτική Εκπαίδευση στις Ακαδημίες Εμπορικού Ναυτικού (ΑΕΝ) της Ελλάδος» (προσφορά τεσσάρων δωρεάν ετών εξειδικευμένων γνώσεων για τις ειδικότητες του πλοίαρχου και μηχανικού του εμπορικού ναυτικού), διοχέτευσαν 24.482,48 Δολ. ΗΠΑ (17.607,80 ΕΥΡΩ) και 58.348,16 Δολ. ΗΠΑ (41.964,00 ΕΥΡΩ) αντίστοιχα. Ο τομέας των (iii) Εκπαιδευτικών Εγκαταστάσεων και Κατάρτισης (Education Facilities and Training), με το πρόγραμμα «Υποστήριξη Λειτουργίας Σχολείων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης», χορήγησε 74.616,24 Δολ. ΗΠΑ (53.664,00 ΕΥΡΩ). Τέλος, οι τομείς (iv) Τεκμαρτού Κόστους Φοιτητών (Imputed Student Costs) και Πολυτομεακής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Multisector Education and Training), μέσω των βασικών τους προγραμμάτων περί φοιτητών της αλλοδαπής εγγεγραμμένων σε ελληνικά ΑΕΙ – ΑΤΕΙ και παροχής υποτροφιών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για σπουδές στα αντίστοιχα εθνικά ιδρύματα, παρείχαν 2.339.126,81 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (1.682.300,00 εκατ. ΕΥΡΩ) και 265.306,59 Δολ. ΗΠΑ (190.808,50 ΕΥΡΩ).

Αναφορικά με την Ιορδανία, την τελευταία μεσανατολική χώρα συνεργασίας για το 2011, ο παρεχόμενος αναπτυξιακός προϋπολογισμός ανήλθε στα 1,96 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (1,41 εκατ. ΕΥΡΩ), τα οποία διοχετεύθηκαν αμιγώς μέσω της Τεχνικής Συνεργασίας. Οι τομείς των (i) Εκπαιδευτικών Εγκαταστάσεων και Κατάρτισης (Education Facilities and Training), (ii) Ιατρικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Medical Education and Training) (πρόγραμμα για την «Τοποθέτηση Υπότροφων Αλλοδαπών Ιατρών για την Απόκτηση Ειδικότητας σε Νοσηλευτικά Ιδρύματα της Ελλάδος») χορήγησαν 15.743,88 Δολ. ΗΠΑ (11.323,00 ΕΥΡΩ) και 32.413,79 Δολ. ΗΠΑ (23.312,00 ΕΥΡΩ) αντίστοιχα. Τέλος, μέσω των τομέων (iii) Τεκμαρτού Κόστους Φοιτητών (Imputed Student Costs) και (iv) Πολυτομεακής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Multisector Education and Training) χορηγήθηκαν οι προϋπολογισμοί των

1.459.746,94 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (1.049.850,00 εκατ. ΕΥΡΩ), καθώς και 448.121,80 Δολ. ΗΠΑ (322.289,20 ΕΥΡΩ) αντίστοιχα.

1.6 Παρασχεθείσα Ελληνική Τεχνική Συνεργασία 2012: Το Παράδειγμα Χωρών Συνεργασίας της Μέσης Ανατολής (Δυτική Όχθη & Λωρίδα της Γάζας, Τουρκία, Συρία, Αίγυπτος, Ιορδανία)

Η ελληνική αναπτυξιακή στρατηγική επιστρατεύοντας για ένα ακόμα έτος την πολιτική αποτελεσματικότερης διαχείρισης των χρηματοδοτούμενων ενεργειών της, παρείχε αναπτυξιακή βοήθεια σε εξίσου περιορισμένο αριθμό χωρών αποδεκτών (recipients) / (χώρες – στόχοι / countries – targets), με σταθερό κανάλι διοχέτευσης τομείς σημαντικότητας (sectors) (τομείς – στόχοι / sectors – targets)⁶⁹. Η «καθαρή» Κρατική Αναπτυξιακή Βοήθεια (net ODA) της χώρας, σύμφωνα με το έτος 2012, συνεχίζει την πτωτική τάση με τον προϋπολογισμό στα 327,41 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (254,72 εκατ. ΕΥΡΩ) και τον λόγο ODA (ODA/GNI ratio) στο 0,13%, τοποθετώντας την στην 22η θέση μεταξύ των λοιπών κρατών – μελών της DAC⁷⁰. Εκ του συνολικού προϋπολογισμού, η πολυμερής ODA υπολογίζεται στα 220,10 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (171,24 εκατ. ΕΥΡΩ), με κυριότερους πολυμερείς πόλους διοχέτευσης την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) / (European Union – EU), θυγατρικούς οργανισμούς του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) / (United Nations – UN), Διεθνείς Χρηματοδοτικούς Οργανισμούς (International Financial Organisations), μεταξύ των οποίων και η Παγκόσμια Τράπεζα (World Bank) και τέλος Περιφερειακές Αναπτυξιακές Τράπεζες (Regional Development Banks)⁷¹. Στο πλαίσιο Διμερούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας, η ODA υπολογίζεται στα 107,31 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (83,48 εκατ. ΕΥΡΩ) με δέκα πρώτες χώρες αποδέκτες (recipients) την Αλβανία, τις Δυτική Όχθη & Λωρίδα της Γάζας, την Ουκρανία, την Τουρκία, την Συρία, την Αίγυπτο, την Ιορδανία, την Μολδαβία, την Νιγηρία και τέλος την Γεωργία. Εξ αυτών στις -υπ' αριθμόν πέντε- χώρες συνεργασίας (partner countries) της

⁶⁹ HELLENIC AID. (2013). *Annual Report of the Greek Bilateral and Multilateral Official Development Co-operation and Assistance Year 2012*

⁷⁰ Υ.Δ.Α.Σ. (2013). *Ετήσια Έκθεση της Ελληνικής Διμερούς και Πολυμερούς Κρατικής Αναπτυξιακής Συνεργασίας και Βοήθειας Έτος 2012*

⁷¹ OECD. (2013). *Greece. Development Co-operation Report 2012: Ending Poverty*. Paris: OECD Publishing
Doi: <http://dx.doi.org/10.1787/dcr-2013-32-en>

Μέσης Ανατολής παρήχθη ως επί το πλείστον Τεχνική Συνεργασία (technical co-operation), της οποίας η καταγραφή ακολουθεί.

Στις Δυτική Όχθη και Λωρίδα της Γάζας, κατά το 2012, παρήχθη συνολικός αναπτυξιακός προϋπολογισμός 5,14 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (4,00 εκατ. ΕΥΡΩ). Η Τεχνική Συνεργασία απέσπασε το ποσό των 0,86 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (0,66 εκατ. ΕΥΡΩ), διοχετεύοντάς το μέσω των τομέων (i) Τεκμαρτού Κόστους Φοιτητών (Imputed Student Costs) και (ii) Πολυτομεακής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Multisector Education and Training), ήτοι 533.740,36 Δολ. ΗΠΑ (415.250,00 ΕΥΡΩ) και 320.004,29 Δολ. ΗΠΑ (248.963,34 ΕΥΡΩ) αντίστοιχα.

Στην Τουρκία, το ίδιο έτος παρήχθη συνολικός αναπτυξιακός προϋπολογισμός 2,58 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (2,00 εκατ. ΕΥΡΩ), ο οποίος διοχετεύτηκε αμιγώς μέσω του είδους της Τεχνικής Συνεργασίας. Ειδικότερα, η παρασχεθείσα Τεχνική Συνεργασία μέσω των τομέων (i) Τεκμαρτού Κόστους Φοιτητών (Imputed Student Costs) και (ii) Πολυτομεακής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Multisector Education and Training) ανήλθε στα 967.737,79 Δολ. ΗΠΑ (752.900,00 ΕΥΡΩ) και 122.449,61 Δολ. ΗΠΑ (95.300,81 ΕΥΡΩ) αντίστοιχα. Τέλος, ο τομέας (iii) Εκπαιδευτικών Εγκαταστάσεων και Κατάρτισης (Education Facilities and Training) διοχέτευσε, ένεκα του προγράμματος «Υποστήριξη Λειτουργίας Σχολείων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης», 1.485.542,42 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (1.155.752,00 ΕΥΡΩ).

Ο αναπτυξιακός προϋπολογισμός που παρήχθη στη Συρία, την τρίτη -κατά σειρά- χώρα συνεργασίας της Μέσης Ανατολής για το 2012, αντιστοιχεί στο ποσό των 2,43 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (1,89 εκατ. ΕΥΡΩ). Στο είδος της Τεχνικής Συνεργασίας κατανεμήθηκαν 2,37 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (1,84 εκατ. ΕΥΡΩ). Ο τομέας (i) Ανώτερης Τεχνικής και Διοικητικής Κατάρτισης (Advanced Technical and Managerial Training), μέσω των προγραμμάτων «Εκπαίδευση σε Ειδικά Θέματα Χειρισμού Ραδιοφαρμάκων» και «Εκπαίδευση στο Ρυθμιστικό Πλαίσιο για την Ασφαλή Χρήση των Ακτινοβολιών», διοχέτευσε 6.028,28 Δολ. ΗΠΑ (4.690,00 ΕΥΡΩ). Βάσει του τομέα (ii) Εκπαίδευσης και Κατάρτισης στις Μεταφορές – Αποθήκευση (Education and Training in Transport and Storage) και πιο συγκεκριμένα του προγράμματος «Ναυτική Εκπαίδευση στις Ακαδημίες Εμπορικού Ναυτικού (ΑΕΝ) της Ελλάδος» παρήχθησαν 32.830,33 Δολ. ΗΠΑ (25.542,00 ΕΥΡΩ). Τέλος, στους τομείς (iii) Τεκμαρτού Κόστους Φοιτητών (Imputed Student Costs) και Πολυτομεακής Εκπαίδευσης και

Κατάρτισης (Multisector Education and Training) αντιστοιχισαν 2.162.339,33 εκατ. Δολ ΗΠΑ (1.682.300,00 εκατ. ΕΥΡΩ) και 163.740,62 Δολ. ΗΠΑ (127.390,20 ΕΥΡΩ).

Ακόλουθη χώρα για το 2012 η Αίγυπτος, στην οποία παρήχθη συνολικός αναπτυξιακός προϋπολογισμός 1,95 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (1,52 εκατ. ΕΥΡΩ), τα οποία διοχετεύτηκαν αμιγώς στο είδος της Τεχνικής Συνεργασίας. Ο πρώτος από τους τρεις τομείς, των (i) Εκπαιδευτικών Εγκαταστάσεων και Κατάρτισης (Education Facilities and Training), στη βάση του προγράμματος «Υποστήριξη Λειτουργίας Σχολείων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης», χορήγησε 750.557,84 Δολ. ΗΠΑ (583.934,00 ΕΥΡΩ). Οι τομείς, τέλος, του (ii) Τεκμαρτού Κόστους Φοιτητών (Imputed Student Costs) και της (iii) Πολυτομεακής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Multisector Education and Facilities) παρείχαν 1.005.141,39 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (782.000,00 ΕΥΡΩ) και 198.583,50 Δολ. ΗΠΑ (154.497,96 ΕΥΡΩ) αντίστοιχα.

Ύστατο παράδειγμα χώρας συνεργασίας της Μέσης Ανατολής για το 2012 η Ιορδανία, στην οποία παρήχθη συνολικός αναπτυξιακός προϋπολογισμός 1,74 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (1,36 ΕΥΡΩ), εκ των οποίων τα 1,68 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (1,31 εκατ. ΕΥΡΩ) διοχετεύτηκαν μέσω Τεχνικής Συνεργασίας. Μέσω του τομέα (i) Εκπαιδευτικών Εγκαταστάσεων και Κατάρτισης (Education Facilities and Training) παρήχθησαν 11.646,53 Δολ. ΗΠΑ (9.061,00 ΕΥΡΩ). Ο τομέας (ii) Τεκμαρτού Κόστους Φοιτητών (Imputed Student Costs) και Πολυτομεακής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Multisector Education and Training), χορήγησαν 1.349.421,59 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (1.049.850,00 ΕΥΡΩ) και 316.332,96 Δολ. ΗΠΑ (246.107,04 ΕΥΡΩ) αντίστοιχα.

1.7 Παρασχεθείσα Ελληνική Τεχνική Συνεργασία 2013: Το Παράδειγμα Χωρών Συνεργασίας της Μέσης Ανατολής (Δυτική Όχθη & Λωρίδα της Γάζας, Συρία, Αίγυπτος, Ιράν)

Με έρεισμα την αποτελεσματικότερη διαχείριση των χρηματοδοτούμενων ενεργειών της, η ελληνική αναπτυξιακή στρατηγική, κατά το έτος 2013, παρείχε αναπτυξιακή βοήθεια σε εξίσου περιορισμένο αριθμό χωρών αποδεκτών (recipients) / (χώρες – στόχοι / countries – targets), με σταθερό κανάλι διοχέτευσης τομείς σημαντικότητας (sectors) (τομείς – στόχοι /

sectors – targets)⁷². Η «καθαρή» Κρατική Αναπτυξιακή Βοήθεια (net ODA) της χώρας, σύμφωνα με το εν λόγω έτος, αποδίδει ακόμη χαμηλότερη τάση με τον προϋπολογισμό στα 239,07 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (180,06 εκατ. ΕΥΡΩ) και τον λόγο ODA (ODA/GNI ratio) στο 0,10%, τοποθετώντας την στην 24η θέση μεταξύ των λοιπών κρατών – μελών της DAC⁷³. Εκ του συνολικού προϋπολογισμού, η πολυμερής ODA υπολογίζεται στα 195,45 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (147,21 εκατ. ΕΥΡΩ), με κυριότερους πολυμερείς πόλους διοχέτευσης την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) / (European Union – EU), θυγατρικούς οργανισμούς του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) / (United Nations – UN) και λοιπούς Διεθνείς Χρηματοδοτικούς Οργανισμούς (International Financial Organisations)⁷⁴. Στο πλαίσιο Διμερούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας, η ODA υπολογίζεται στα 43,61 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (32,85 εκατ. ΕΥΡΩ) με δέκα πρώτες χώρες αποδέκτες (recipients) την Αλβανία, την Ουκρανία, τις Δυτική Όχθη & Λωρίδα της Γάζας, την Συρία, την Αίγυπτο, την Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, το Ιράν, την Μολδαβία, την Λευκορωσία και τέλος την Γεωργία. Εξ αυτών στις -υπ' αριθμόν τέσσερις για το έτος 2013- χώρες συνεργασίας (partner countries) της Μέσης Ανατολής παρήχθη ως επί το πλείστον Τεχνική Συνεργασία (technical co-operation), της οποίας η καταγραφή ακολουθεί.

Στις Δυτική Όχθη και Λωρίδα της Γάζας, για το έτος 2013, παρήχθη συνολική αναπτυξιακή βοήθεια προϋπολογισμού 0,78 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (0,59 εκατ. ΕΥΡΩ), ο οποίος διοχετεύτηκε αμιγώς μέσω της Τεχνικής Συνεργασίας. Ο προϋπολογισμός χορηγήθηκε στη βάση των τομέων (i) Τεκμαρτού Κόστους Φοιτητών (Imputed Student Costs), όσον αφορά στους φοιτητές της αλλοδαπής εγγεγραμμένους σε ελληνικά ΑΕΙ – ΑΤΕΙ, και (ii) Πολυτομεακής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Multisector Education and Training) για το πρόγραμμα «Παροχή Υποτροφιών Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης για Σπουδές σε Ελληνικά ΑΕΙ – ΑΤΕΙ». Αναλυτικότερα, στον πρώτο τομέα αντιστοιχίσαν 758.098,78 Δολ. ΗΠΑ (571.000,00 ΕΥΡΩ), ενώ στον δεύτερο 24.239,50 Δολ. ΗΠΑ (18.257,19 ΕΥΡΩ).

Στην Συρία, την δεύτερη χώρα συνεργασίας της Μέσης Ανατολής για το έτος 2013, παρήχθη αναπτυξιακή βοήθεια προϋπολογισμού 0,77 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (0,58 εκατ. ΕΥΡΩ), εκ του οποίου τα 0,70 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (0,53 εκατ. ΕΥΡΩ) διοχετεύτηκαν μέσω της Τεχνικής Συνεργασίας. Ο τομέας (i) Ιατρικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Medical Education and

⁷² HELLENIC AID. (2014). *Annual Report of the Greek Bilateral and Multilateral Official Development Co-operation and Assistance Year 2013*

⁷³ Υ.Δ.ΑΣ. (2014). *Ετήσια Έκθεση της Ελληνικής Διμερούς και Πολυμερούς Κρατικής Αναπτυξιακής Συνεργασίας και Βοήθειας Έτος 2013*

⁷⁴ OECD. (2014). Greece. Development Co-operation Report 2014: *Mobilising Resources for Sustainable Development*. Paris: OECD Publishing Doi: <http://dx.doi.org/10.1787/dcr-2014-38-en>

Training), ένεκα του προγράμματος «Χορήγηση Υποτροφίας και Τοποθέτηση σε Νοσοκομεία της Ελλάδος για Ειδίκευση προς Απόκτηση Τίτλου Ιατρικής», παρείχε 2.396,24 Δολ. ΗΠΑ (1.804,85 ΕΥΡΩ). Ακολούθως, ο τομέας (ii) Πολυτομεακής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Multisector Education and Training), με το πρόγραμμα «Παροχή Υποτροφιών Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης Για Σπουδές σε Ελληνικά ΑΕΙ – ΑΤΕΙ», χορήγησε 15.224,67 Δολ. ΗΠΑ (11.467,22 ΕΥΡΩ). Στον τομέα (iii) Εκπαίδευσης και Κατάρτισης στις Μεταφορές – Αποθήκευση (Education and Training in Transport and Storage), με πρόγραμμα «Ναυτική Εκπαίδευση στις Ακαδημίες Εμπορικού Ναυτικού (ΑΕΝ) της Ελλάδος», αντιστοίχησαν 32.919,54 Δολ. ΗΠΑ (24.795,00 ΕΥΡΩ). Τέλος, ο τομέας (iv) Τεκμαρτού Κόστους Φοιτητών (Imputed Student Costs) διοχέτευσε 651.964,95 Δολ. ΗΠΑ (491.060,00 ΕΥΡΩ).

Τρίτη μεσανατολική χώρα προτεραιότητας για το 2013, η Αίγυπτος. Στο προκείμενο παράδειγμα συνεργασίας παρήχθη αναπτυξιακή βοήθεια προϋπολογισμού 0,69 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (0,52 εκατ. ΕΥΡΩ), ο οποίος διοχετεύτηκε αμιγώς μέσω της Τεχνικής Συνεργασίας. Πιο συγκεκριμένα, ο τομέας (i) Πολυτομεακής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Multisector Education and Training), με το πρόγραμμα «Παροχή Υποτροφιών Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης Για Σπουδές σε Ελληνικά ΑΕΙ – ΑΤΕΙ» παρήχθησαν 109.963,85 Δολ. ΗΠΑ (82.824,77 ΕΥΡΩ). Μέσω του τομέα (ii) Τεκμαρτού Κόστους Φοιτητών (Imputed Student Costs) διοχετεύτηκαν 235.010,62 Δολ. ΗΠΑ (177.010, 00 ΕΥΡΩ). Ύστατος ο τομέας των (iii) Εκπαιδευτικών Εγκαταστάσεων και Κατάρτισης (Education Facilities and Training), ο οποίος μέσω του προγράμματος «Υποστήριξη Λειτουργίας Σχολείων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης», παρείχε 342.793,41 Δολ. ΗΠΑ (258.192,00 ΕΥΡΩ).

Τελευταίο παράδειγμα για το έτος 2013 το Ιράν, στο οποίο παρήχθη αναπτυξιακή βοήθεια προϋπολογισμού 0,59 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (0,44 εκατ. ΕΥΡΩ), ο οποίος διοχετεύτηκε αμιγώς μέσω της Τεχνικής Συνεργασίας. Ο πρώτος τομέας παροχής, (i) η Ιατρική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (Medical Education and Training). Στη βάση του προγράμματος «Χορήγηση Υποτροφίας και Τοποθέτηση σε Νοσοκομεία της Ελλάδος για Ειδίκευση προς Απόκτηση Τίτλου Ιατρικής» παρείχε 15.312,64 Δολ. ΗΠΑ (11.533,48 ΕΥΡΩ). Δεύτερος ο τομέας της (ii) Πολυτομεακής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Multisector Education and Training), με το πρόγραμμα «Παροχή Υποτροφιών Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης Για Σπουδές σε Ελληνικά ΑΕΙ – ΑΤΕΙ», να χορηγεί 25.961,06 Δολ. ΗΠΑ (19.553,87 ΕΥΡΩ). Ο τρίτος και τελευταίος τομέας του (iii) Τεκμαρτού Κόστους Φοιτητών (Imputed Student Costs) διοχέτευσε 545.831,12 Δολ. ΗΠΑ (411.120,00 ΕΥΡΩ).

1.8 Παρασχεθείσα Ελληνική Τεχνική Συνεργασία 2014: Το Παράδειγμα Χωρών Συνεργασίας της Μέσης Ανατολής (Δυτική Όχθη & Λωρίδα της Γάζας, Συρία, Αίγυπτος, Ιράν, Τουρκία)

Με την ελληνική αναπτυξιακή στρατηγική να εμμένει εμφαιτικά στην αποτελεσματικότερη διαχείριση των χρηματοδοτούμενων ενεργειών της, η αναπτυξιακή βοήθεια παρήχθη σε περιορισμένο αριθμό χωρών αποδεκτών (recipients) / (χώρες – στόχοι / countries – targets) και με κανάλι διοχέτευσης τομείς σημαντικότητας (sectors) (τομείς – στόχοι / sectors – targets)⁷⁵. Η «καθαρή» Κρατική Αναπτυξιακή Βοήθεια (net ODA) της χώρας, κατά το εν λόγω έτος, ανήλθε στα 247,44 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (186,50 εκατ. ΕΥΡΩ), ενώ ο λόγος ODA (ODA/GNI ratio) αυξήθηκε στο 0,11%⁷⁶. Εκ του συνολικού προϋπολογισμού, η πολυμερής ODA υπολογίζεται στα 201,34 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (151,75 εκατ. ΕΥΡΩ), με κυριότερους πολυμερείς πόλους διοχέτευσης την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) / (European Union – EU), θυγατρικούς οργανισμούς του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) / (United Nations – UN) και σε έτερους Διεθνείς Χρηματοδοτικούς Οργανισμούς (International Financial Institutions) μεταξύ των οποίων και η Παγκόσμια Τράπεζα (World Bank)⁷⁷. Ακολούθως, η διμερής ODA υπολογίζεται στα 46,10 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (34,75 εκατ. ΕΥΡΩ) με δέκα πρώτες χώρες αποδέκτες (recipients) την Ουκρανία, την Αλβανία, τις Δυτική Όχθη & Λωρίδα της Γάζας, την Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, την Συρία, την Αίγυπτο, το Ιράν, την Τουρκία, την Μολδαβία και την Λευκορωσία. Εξ' αυτών –πέντε στον αριθμό- αποτέλεσαν τις χώρες Συνεργασίας της Μέσης Ανατολής για το εν λόγω έτος. Στο πλαίσιο σημαντικών περιορισμών έρευνας, οι οποίες ανέκυψαν κατά την διάρκεια εκπόνησης της παρούσας διπλωματικής, τα στοιχεία καταγραφής Τεχνικής Συνεργασίας (technical assistance) κρίνονται ανεπαρκή. Εν τούτοις, ακολουθεί –επικουρικής ιδιότητας- παράθεση αυτών. Στις περιοχές Δυτική Όχθη και Λωρίδα της Γάζας παρήχθη αναπτυξιακός προϋπολογισμός ύψους 1,52 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (1,14 εκατ. ΕΥΡΩ), στην Συρία 0,80 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (0,60 εκατ. ΕΥΡΩ), στην Αίγυπτο 0,73 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (0,52 εκατ. ΕΥΡΩ), στο Ιράν 0,68 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (0,51 εκατ. ΕΥΡΩ) και στην τελευταία για το 2014 μεσανατολική χώρα Τουρκία, 0,60

⁷⁵ HELLENIC AID. (2015). *Annual Report of the Greek Bilateral and Multilateral Official Development Co-operation and Assistance Year 2014*

⁷⁶ Υ.Δ.Α.Σ. (2015). *Ετήσια Έκθεση της Ελληνικής Διμερούς και Πολυμερούς Κρατικής Αναπτυξιακής Συνεργασίας και Βοήθειας Έτος 2014*

⁷⁷ OECD. (2015). *Greece. Development Co-operation Report 2015: Making Partnerships Effective Coalitions for Action*. Paris: OECD Publishing Doi: <http://dx.doi.org/10.1787/dcr-2015-36-en>

εκατ. Δολ. ΗΠΑ (0,45 εκατ. ΕΥΡΩ). Βάσει συνολικής παρασχεθείσας διμερούς βοήθειας διηρημένης κατά τύπο (type), η παροχή εμπειρογνομόνων και Άλλης Τεχνικής Συνεργασίας (Other Technical Assistance) διοχέτευσε 1,46 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (1,09 εκατ. ΕΥΡΩ), ενώ οι Υποτροφίες και Κατάρτιση στη Δωρήτρια Χώρα (Scholarships and Training in Donor Country) και το Τεκμαρτό Κόστος Φοιτητών (Imputed Students Costs) 13,17 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (9,90 εκατ. ΕΥΡΩ) εν συνόλω. Επιπρόσθετα, βάσει διαίρεσης κατά τομέα (sector), ο τομέας Κοινωνικών Υποδομών και Υπηρεσιών (Social Infrastructure and Services) παρείχε 12,52 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (9,41 εκατ. ΕΥΡΩ), με τον υποτομέα της Εκπαίδευσης (Education) να αποσπά τα 10,92 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (8,21 εκατ. ΕΥΡΩ), ενώ παράλληλα οι Επικαλυπτόμενοι Τομείς (Multisector / Cross-Cutting) παρείχαν 3,75 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (2,81 εκατ. ΕΥΡΩ), με τον υποτομέα Υποτροφίες Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (Tertiary Scholarships) να αποσπά τα 3,54 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (2,66 εκατ. ΕΥΡΩ). Η ως άνω παράθεση διοχέτευσης καθαρών προϋπολογισμών μαρτυρά την -τόσο τομεακή, όσο και κατά τύπου- προτεραιότητα, επιμέρους προγράμματα της οποίας συνυφαίνουν διαχρονικά την ατζέντα Τεχνικής Συνεργασίας προς τις χώρες της Μέσης Ανατολής.

1.9 Παρασχεθείσα Ελληνική Τεχνική Συνεργασία 2015 : Το Παράδειγμα Χωρών Συνεργασίας της Μέσης Ανατολής (Δυτική Όχθη & Λωρίδα της Γάζας, Συρία, Ιράν, Αίγυπτος, Τουρκία)

Το έτος 2014 αποτέλεσε εχέγγυο προόδου αναφορικά με την εικόνα της ελληνικής αναπτυξιακής πολιτικής. Μολαταύτα η ελληνική αναπτυξιακή στρατηγική, επέμεινε εμφανικά στην αποτελεσματικότερη διαχείριση των χρηματοδοτούμενων ενεργειών της, παρέχοντας αναπτυξιακή βοήθεια σε περιορισμένο αριθμό χωρών αποδεκτών (recipients) / (χώρες – στόχοι / countries – targets), με κανάλι διοχέτευσης τομείς σημαντικότητας (sectors) (τομείς – στόχοι / sectors – targets)⁷⁸. Η «καθαρή» Κρατική Αναπτυξιακή Βοήθεια (net ODA) της χώρας, κατά το εν λόγω έτος, ανήλθε στα 238,70 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (179,47 εκατ. ΕΥΡΩ), ενώ ο λόγος ODA (ODA/GNI ratio) αυξήθηκε στο 0,12%⁷⁹. Εκ του συνολικού προϋπολογισμού, η πολυμερής ODA υπολογίζεται στα 166,82 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (125,42 εκατ. ΕΥΡΩ), με

⁷⁸ HELLENIC AID. (2016). *Annual Report of the Greek Bilateral and Multilateral Official Development Co-operation and Assistance Year 2015*

⁷⁹ Υ.Δ.Α.Σ. (2016). *Ετήσια Έκθεση της Ελληνικής Διμερούς και Πολυμερούς Κρατικής Αναπτυξιακής Συνεργασίας και Βοήθειας Έτος 2015*

κυριότερους πολυμερείς πόλους διοχέτευσης την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) / (European Union – EU), θυγατρικούς οργανισμούς του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) / (United Nations – UN) και σε έτερους Διεθνείς Χρηματοδοτικούς Οργανισμούς (International Financial Institutions) μεταξύ των οποίων και η Παγκόσμια Τράπεζα (World Bank)⁸⁰. Ακολούθως, η διμερής ΟΔΑ υπολογίζεται στα 71,88 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (54,04 εκατ. ΕΥΡΩ) με δέκα πρώτες χώρες αποδέκτες (recipients) την Ουκρανία, την Αλβανία, τις Δυτική Όχθη & Λωρίδα της Γάζας, την Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, την Συρία, το Ιράν, την Αίγυπτο, την Τουρκία, την Μολδαβία και την Λευκορωσία. Εξ' αυτών –πέντε στον αριθμό- συνιστούν τις χώρες Συνεργασίας της Μέσης Ανατολής για το εν λόγω έτος. Στο πλαίσιο σημαντικών περιορισμών έρευνας, οι οποίες ανέκυψαν κατά την διάρκεια εκπόνησης της παρούσας διπλωματικής αποτελώντας τροχοπέδη ομοίως για το έτος 2015, τα στοιχεία καταγραφής Τεχνικής Συνεργασίας (technical assistance) κρίνονται ανεπαρκή. Εν τούτοις, ακολουθεί –επικουρικής ιδιότητας- παράθεση αυτών. Στις περιοχές Δυτική Όχθη και Λωρίδα της Γάζας παρήχθη αναπτυξιακός προϋπολογισμός ύψους 0,71 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (0,53 εκατ. ΕΥΡΩ), στην Συρία 0,59 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (0,44 εκατ. ΕΥΡΩ), στο Ιράν 0,49 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (0,36 εκατ. ΕΥΡΩ), στην Αίγυπτο 0,49 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (0,36 εκατ. ΕΥΡΩ) και στην τελευταία για το 2015 μεσανατολική χώρα Τουρκία, 0,46 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (0,34 εκατ. ΕΥΡΩ). Βάσει συνολικής παρασχεθείσας διμερούς βοήθειας διηρημένης κατά τύπο (type), η παροχή εμπειρογνομόνων και Άλλης Τεχνικής Συνεργασίας (Other Technical Assistance) διοχέτευσε 1,25 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (0,93 εκατ. ΕΥΡΩ), ενώ οι Υποτροφίες και Κατάρτιση στη Δωρήτρια Χώρα (Scholarships and Training in Donor Country) και το Τεκμαρτό Κόστος Φοιτητών (Imputed Students Costs) 9,86 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (7,41 εκατ. ΕΥΡΩ) εν συνόλω. Επιπρόσθετα, βάσει διαίρεσης κατά τομέα (sector), ο τομέας Κοινωνικών Υποδομών και Υπηρεσιών (Social Infrastructure and Services) παρείχε 10,24 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (7,69 εκατ. ΕΥΡΩ), με τον υποτομέα της Εκπαίδευσης (Education) να αποσπά τα 9,16 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (6,88 εκατ. ΕΥΡΩ), ενώ παράλληλα οι Επικαλυπτόμενοι Τομείς (Multisector / Cross-Cutting) παρείχαν 2,07 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (1,55 εκατ. ΕΥΡΩ), με τον υποτομέα Υποτροφίες Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (Tertiary Scholarships) να αποσπά τα 1,97 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (1,48 εκατ. ΕΥΡΩ). Η ως άνω παράθεση διοχέτευσης καθαρών προϋπολογισμών μαρτυρά την -τόσο τομεακή, όσο και κατά τύπου- προτεραιότητα, επιμέρους προγράμματα της οποίας συνυφαίνουν διαχρονικά την ατζέντα Τεχνικής Συνεργασίας προς τις χώρες της Μέσης Ανατολής.

⁸⁰ OECD. (2016). Greece. *Development Co-operation Report 2016: The Sustainable Development Goals as Business Opportunities*. Paris: OECD Publishing Doi: <http://dx.doi.org/10.1787/dcr-2016-25-en>

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η εξαετία 2010-2015 αποτέλεσε μία ανατρεπτική περίοδο όσον αφορά στις εξελίξεις της Ελληνικής Αναπτυξιακής Συνεργασίας. Αποφέροντας ισχυρούς περιορισμούς στους εγχώριους αναπτυξιακούς προϋπολογισμούς, καθόρισε αμοιβαία τον επαναπροσδιορισμό της εθνικής αναπτυξιακής “κουλτούρας”, κρίνοντας επιτακτική ανάγκη τόσο την επανεξέταση του ομόλογου νομοθετικού πλαισίου, όσο και την ενεργοποίηση ενός βιώσιμου στρατηγικού σχεδιασμού. Εν πολλοίς, παρά την κρισιμότητα των εξελίξεων, η Ελλάδα παρέμεινε δεσμευμένη στην διαχρονικά ενεργό της συμμετοχή επί των διεθνών αναπτυξιακών δρώμενων. Αθροιστικά, ο «καθαρός» αναπτυξιακός προϋπολογισμός (net ODA), κατά την διάρκεια της προειρημένης εξαετίας, αποδίδει το ποσό του 1,985,11 δις. Δολ. ΗΠΑ (1,489,56 δις. ΕΥΡΩ), ενώ παράλληλα ο λόγος ODA (ODA/GNI ratio) αποτιμάται κυμαινόμενος από 0,10% (έτος 2013) έως και 0,17% (έτος 2010).

Παραδοσιακά, στο πλαίσιο της εθνικής αναπτυξιακής πολιτικής, το συγκριτικά ευμέγεθες μέρος των αναπτυξιακών πόρων διοχετεύεται πολυμερώς (multilateral). Κατά την εν λόγω χρονική περίοδο, ο συνολικός πολυμερής προϋπολογισμός συνιστά το ποσό του 1,350,48 δις Δολ. ΗΠΑ (1,013,83 δις. ΕΥΡΩ), με τα επιμέρους ετήσια εκτιμώμενα ποσοστά πολυμερούς βοήθειας να ποικίλουν μεταξύ 58% (έτος 2010) και 82% (έτος 2013) της συνολικής παρασχεθείσας αναπτυξιακής βοήθειας. Το δίκτυο Διεθνών Οργανισμών (multilateral operational agencies), οι οποίοι διαχειρίστηκαν όπως και διοχέτευσαν τους ελληνικούς πολυμερείς αναπτυξιακούς προϋπολογισμούς συνίσταται από τους κατά προτεραιότητα: Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) / (European Union – EU), θυγατρικούς οργανισμούς του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) / (United Nations –UN) ήτοι, UNESCO, UNECE, UNIDO, UNEP, UNDPκo, UNFCCC, FAO και WHO, η Παγκόσμια Τράπεζα (World Bank), Διεθνείς Χρηματοδοτικοί Οργανισμοί (International Financing Organisations) ήτοι, BSEC, CIHEAM, ICAC, IOM και ISTA και τέλος Περιφερειακές Αναπτυξιακές Τράπεζες (Regional Development Banks).

Διμερώς, ο συνολικός προϋπολογισμός ανάγεται στο ποσό των 634,62 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (475,72 εκατ. ΕΥΡΩ), με τα επιμέρους ετήσια εκτιμώμενα ποσοστά παροχής διμερούς βοήθειας να ποικίλουν μεταξύ 18% (έτος 2013) και 42% (έτος 2010) της συνολικής

παρασχεθείσας αναπτυξιακής βοήθειας. Διαχρονικά τόσο σε διεθνές, όσο και σε εθνικό επίπεδο, στην Τεχνική Συνεργασία (Technical Co-operation) υπάγεται η διοχέτευση του εκτενέστερου μέρους της διμερούς βοήθειας (bilateral assistance). Ειδικότερα, εν εξελίξει της χρονικής περιόδου 2010-2015, η ελληνική παρασχεθείσα Τεχνική Συνεργασία απέδωσε τον δείκτη του 66% (έτος 2012) της συνολικής διμερούς, με προσφιλή τομεακή κατανομή (sector) τις Κοινωνικές Υποδομές και Υπηρεσίες (Social Infrastructure and Services) (66% έτος 2012) και τύπο (type) το Τεκμαρτό Κόστος Φοιτητών (Imputed Student Costs) (57% έτος 2012).

Σύμφωνα με την “αναπτυξιακή” εξαετία 2010-2015 και κατ’ αναφορά στις χώρες συνεργασίας της Μέσης Ανατολής –ήτοι “γείτονες” χώρες της Ανατολικής Μεσογείου-, ο εν συνόλω διοχετευμένος αναπτυξιακός προϋπολογισμός στο πλαίσιο της Τεχνικής Συνεργασίας, αποφαίνεται στο ποσό των 75,81 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (56.68 εκατ. ΕΥΡΩ). Χώρες κατεύθυνσης του ως άνω αναγραφόμενου προϋπολογισμού αποτέλεσαν το Ιράν, η Ιορδανία, η Συρία, η Τουρκία, οι Δυτική Όχθη και Λωρίδα της Γάζας, καθώς και η Αίγυπτος.

Εξ’ αυτών, η τελευταία συνιστά την χώρα στην οποία κατευθύνθηκε το μεγαλύτερο μέρος παρασχεθείσας Τεχνικής Συνεργασίας προϋπολογισμού ύψους 21,37 εκατ. Δολ ΗΠΑ (15,84 εκατ. ΕΥΡΩ). Ακολουθούν, οι Δυτική Όχθη και Λωρίδα της Γάζας, στις οποίες παρήχθη συνολική Τεχνική Συνεργασία κόστους 20.35 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (15,28 εκατ. ΕΥΡΩ). Τρίτη στην κατάταξη προτεραιότητας η γείτονας Τουρκία, με παροχές Τεχνικής Συνεργασίας ύψους 13,06 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (9,79 εκατ. ΕΥΡΩ). Η Συρία διοχέτευσε τεχνικό προϋπολογισμό 10.90 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (8,18 εκατ. ΕΥΡΩ), η Ιορδανία 6,25 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (εκατ. ΕΥΡΩ) και τέλος το Ιράν 3,88 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (2,90 εκατ. ΕΥΡΩ).

Έτος παροχής του εκτενέστερου όγκου πόρων Τεχνικής Συνεργασίας στις ομόλογες μεσανατολικές συνεργάτιδες χώρες συνιστά το έτος 2010, με συνολικό προϋπολογισμό στα 21,44 εκατ. Δολ. ΗΠΑ (16,19 εκατ. ΕΥΡΩ). Εν κατακλείδι, με γνώμονα την τομεακή καταβολή του συνολικού αριθμού υλοποιημένων προγραμμάτων στις προειρημένες χώρες, το Τεκμαρτό Κόστος Φοιτητών (Imputed Student Costs) χρήζεται ως ο κατ’ εξοχήν τομέας προτεραιότητας διοχέτευσης, ενώ ακολουθεί η Πολυτομεακή Εκπαίδευση και Κατάρτιση (Multisector Education and Training). Εκ των πραγμάτων, στρατηγικά η εθνική αναπτυξιακή πολιτική, εν εξελίξει της εξαετίας 2010-2015 και υπό το πρίσμα παροχής Τεχνικής Συνεργασίας στις ομόλογες συνεργάτιδες χώρες της Μέσης Ανατολής, αποδίδοντας συνδυαστικά στους ως άνω δύο καταγεγραμμένους τομείς την αναμφίβολη προτεραιότητα

διοχέτευσης πόρων, αποτυπώνει στην ατζέντα της την συντριπτική υπεροχή του θεσμού της υποτροφίας έναντι λοιπών παροχών της Τεχνικής Συνεργασίας.

Συμπερασματικά, αφενός μεν στο πλαίσιο της παροχής αναμφισβήτητα αναιμικών εθνικών προϋπολογισμών διμερούς βοήθειας ευρύτερα, αφετέρου δε κατά κόρον διοχετευόμενων μέσω της Τεχνικής Συνεργασίας -μίας κατεξοχήν μορφής Αναπτυξιακής Βοήθειας η οποία διαχρονικά είθισται να εγείρει ερωτήματα αναφορικά με την αξιοπιστία της αποτελεσματικότητάς της- και με ενδεικτικό γνώμονα διοχέτευσης αυτών την προτεραιοποίηση συνεργάτιδων χωρών γεωπολιτικής στρατηγικής σημασίας, στις εικασίες περί παροχής της ιδεατά βιώσιμης αναπτυξιακής βοήθειας στις ομόλογες μεσανατολικές χώρες κατά την εξεταζόμενη αναπτυξιακή εξαετία 2010-2015 αποδίδεται ευκόλως ο χαρακτήρας επισφάλειας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Υ.Δ.Α.Σ. (2011). *Ετήσια Έκθεση της Ελληνικής Διμερούς και Πολυμερούς Κρατικής Αναπτυξιακής Συνεργασίας και Βοήθειας Έτος 2010*. Αθήνα

Υ.Δ.Α.Σ. (2012). *Ετήσια Έκθεση της Ελληνικής Διμερούς και Πολυμερούς Κρατικής Αναπτυξιακής Συνεργασίας και Βοήθειας Έτος 2011*. Αθήνα

Υ.Δ.Α.Σ. (2013). *Ετήσια Έκθεση της Ελληνικής Διμερούς και Πολυμερούς Κρατικής Αναπτυξιακής Συνεργασίας και Βοήθειας Έτος 2012*. Αθήνα

Υ.Δ.Α.Σ. (2014). *Ετήσια Έκθεση της Ελληνικής Διμερούς και Πολυμερούς Κρατικής Αναπτυξιακής Συνεργασίας και Βοήθειας Έτος 2013*. Αθήνα

Υ.Δ.Α.Σ. (2015). *Ετήσια Έκθεση της Ελληνικής Διμερούς και Πολυμερούς Κρατικής Αναπτυξιακής Συνεργασίας και Βοήθειας Έτος 2014*. Αθήνα

Υ.Δ.Α.Σ. (2016). *Ετήσια Έκθεση της Ελληνικής Διμερούς και Πολυμερούς Κρατικής Αναπτυξιακής Συνεργασίας και Βοήθειας Έτος 2015*. Αθήνα

Χουλιάρης, Α. (2000). The Tied Aid Paradox. *Agora without Frontiers*, Vol 6 (No 3), 263-274

Χουλιάρης, Α. (2004). Κρατική Γενναιοδωρία στο Διεθνές Σύστημα: Η Αναπτυξιακή Βοήθεια από το Σχέδιο Μάρσαλ έως σήμερα. Στο Α. Κόντης & Χ. Τσαρδανίδης (Επιμ.), *Διεθνής Πολιτική Οικονομία: Μια Εισαγωγή*. Αθήνα: Παπαζήσης

Χουλιάρης, Α. (2013). Διεθνής και 'Εσωτερική' Βοήθεια: Μια προβληματική διάκριση. Στο Α. Χουλιάρης & Π. Λιαργκόβας (Επιμ.), *Σχεδιασμός, Υλοποίηση και Αξιολόγηση Αναπτυξιακών Προγραμμάτων*. Αθήνα: Παπαζήσης

Ξενογλώσση

ActionAid. (2006). *Real Aid 2: Making Technical Assistance Work*. ActionAid International

Alonso, J.A. & Glennie, J. (2015). What is development cooperation?. *2016 Development Cooperation Forum Policy Briefs*. (No 1), 1-5

Cassen, R. and associates. (1994). *Does Aid Work?*. Oxford: Oxford University Press

Dollar, A. & Pritchett, L. (1998). *Assessing Aid: What Works, What Doesn't And Why*. Oxford: Oxford University Press

European Commission. (2008). *Reforming Technical Cooperation and Project Implementation Units for External Aid provided by the European Commission: A Backbone Strategy*. Luxemburg: Office for Official Publications of the European Communities

Hattori, T. (2003). The moral politics of foreign aid. *Review of International Studies*, Vol 29, 229-247

HELLENIC AID. (2011). *Annual Report of the Greek Bilateral and Multilateral Official Development Co-operation and Assistance Year 2010*. Athens

HELLENIC AID. (2012). *Annual Report of the Greek Bilateral and Multilateral Official Development Co-operation and Assistance Year 2011*. Athens

HELLENIC AID. (Athens2013). *Annual Report of the Greek Bilateral and Multilateral Official Development Co-operation and Assistance Year 2012*. Athens

HELLENIC AID. (2014). *Annual Report of the Greek Bilateral and Multilateral Official Development Co-operation and Assistance Year 2013*. Athens

HELLENIC AID. (2015). *Annual Report of the Greek Bilateral and Multilateral Official Development Co-operation and Assistance Year 2014*. Athens

HELLENIC AID. (2016). *Annual Report of the Greek Bilateral and Multilateral Official Development Co-operation and Assistance Year 2015*. Athens

Lucas, B. (2009). Changing Approaches to technical assistance. *Helpdesk Research Report*. Birmingham: GSDRC Publications

Monti, M. (2001). International co-operation and technical assistance: a view from the EU, 3rd Annual Meeting of the IGE Session, 4 July 2001. Geneva

OECD. (1982). *Development Co-operation: Efforts and Policies of Member States of Development Assistance Committee*. Paris: OECD PUBLICATIONS

OECD. (2005). Harmonisation, Alignment, Results: Report on Progress, Challenges and Opportunities. *Joint Progress Toward Enhanced Aid Effectiveness High Level Forum 28 February – 2 March 2005*. Paris

OECD. (2006). Development Co-operation Report 2005. *OECD Journal on Development*, Vol 7 (No1). Paris: OECD Publishing

OECD. (2006). *Peer Review of Greece*. Paris: OECD Publishing

OECD. (2008). *2008 Survey on Monitoring the Paris Declaration: Making Aid More Effective By 2010*. Paris: OECD Publishing

OECD. (2010). *DAC Statistical Reporting Directives*. Paris

OECD. (2011). Greece. *Development Assistance Committee (DAC) PEER REVIEW 2011*. Paris

OECD. (2011). Greece. *Development Co-operation Report 2011: 50th Anniversary Edition*. Paris: OECD Publishing

OECD. (2012). Glossary of development terms. *Development Co-operation Report 2012: Lessons in Linking Sustainability and Development*. Paris: OECD Publishing

OECD. (2012). Greece. *Development Co-operation Report 2012: Lessons in Linking Sustainability and Development*. Paris: OECD Publishing

OECD. (2013). Greece. *Development Co-operation Report 2012: Ending Poverty*. Paris: OECD Publishing

OECD. (2014). Greece. *Development Co-operation Report 2014: Mobilising Resources for Sustainable Development*. Paris: OECD Publishing

OECD. (2015). Greece. *Development Co-operation Report 2015: Making Partnerships Effective Coalitions for Action*. Paris: OECD Publishing

OECD. (2016). Greece. *Development Co-operation Report 2016: The Sustainable Development Goals as Business Opportunities*. Paris: OECD Publishing

Randel, T. & German, J. (2002). *The Reality of Aid 2002: An Independent Review of Poverty Reduction and International Development Assistance*. Manila: IBON Foundation, Inc.

Severino, J. M. & Ray, O. (2009). *The End of ODA: Death and Rebirth of a Global Public Policy*. Washington, D.C.: Center for Global Development.

Severino, J. M. & Ray, O. (2010). Taking the Measure of Global Aid. *Global Trends: January 2010, Vol 10*. (No 723), 35-39

UNDP. (2002). *Capacity Development: New Solutions to Old Problems*. London: Earthscan Publications Ltd

UNDP. (2009). *Capacity Development: A UNDP Primer*. New York

Warren, C. (1998). *In the Stream of History: Shaping Foreign Policy for a New Era*. Stanford: Stanford University Press

World Bank. (1991). *Managing Technical Assistance in the 1990s: Report of the Technical Assistance Review Task Force*. World Bank

Διαδικτυακοί Τόποι / Ιστοσελίδες

Actionaid. (2006). *Real Aid II Key Messages, Facts and Statistics*. Διαθέσιμο στη δ/ση:

https://www.actionaid.org.uk/sites/default/files/doc_lib/real-aid-findings-summary.pdf

[Ανακτήθηκε 27 Ιανουαρίου 2018]

Ferrieri, G. (2009). *Measuring Official Development Assistance from Donor Countries: The Case of DAC Countries*. Διαθέσιμο στη δ/ση:

<https://www.oecd.org/site/progresskorea/43638008.pdf> [Ανακτήθηκε 27 Ιανουαρίου 2018]

OECD. *Organisation for European Economic Co-operation*. Διαθέσιμο στη δ/ση:

<http://www.oecd.org/general/organisationforeuropeaneconomicco-operation.htm>

[Ανακτήθηκε 27 Ιανουαρίου 2018]

OECD. *History*. Διαθέσιμο στη Δ/ση: <http://www.oecd.org/about/history/> [Ανακτήθηκε 27 Ιανουαρίου 2018]

OECD. *Development Assistance Committee (DAC)*. Διαθέσιμο στη δ/ση:

<http://www.oecd.org/development/developmentassistancecommitteedac.htm> [Ανακτήθηκε 27

Ιανουαρίου 2018]

OECD. *DAC members*. Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.oecd.org/dac/dacmembers.htm>

[Ανακτήθηκε 27 Ιανουαρίου 2018]

OECD. *Official Development Assistance – Definition and Coverage*. Διαθέσιμο στη δ/ση:

<http://www.oecd.org/dac/stats/officialdevelopmentassistancedefinitionandcoverage.htm>

[Ανακτήθηκε 27 Ιανουαρίου 2018]

OECD. The 0.7% ODA/GNI target – a history. Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.oecd.org/dac/stats/the07odagnitarget-ahistory.htm> [Ανακτήθηκε 27 Ιανουαρίου 2018]

Ross, A. (2009). *The DAC (Direction, Alignment, Commitment) Framework of Leadership*. Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.entarga.com/book/DAC-Drath2008.pdf> [Ανακτήθηκε 27 Ιανουαρίου 2018]

<http://hellenicaid.mfa.gr/nomothetiko-plaisio-udas.html> [Ανακτήθηκε 27 Ιανουαρίου 2018]

http://hellenicaid.mfa.gr/images/stories/docs/nomothetiko_plaisio/n2731_1999.pdf
[Ανακτήθηκε 27 Ιανουαρίου 2018]

http://hellenicaid.mfa.gr/images/stories/docs/nomothetiko_plaisio/pd_224_2000.pdf
[Ανακτήθηκε 27 Ιανουαρίου 2018]

http://hellenicaid.mfa.gr/images/stories/docs/nomothetiko_plaisio/transfer_compet_2002.pdf
[Ανακτήθηκε 27 Ιανουαρίου 2018]

<http://www.agora.mfa.gr/2-uncategorised/22-2002-2020> [Ανακτήθηκε 27 Ιανουαρίου 2018]

<https://www.cgdev.org/commitment-development-index-2017> [Ανακτήθηκε 27 Ιανουαρίου 2018]

http://www.mfa.gr/images/docs/periferiaki_politiki/esoav_gr.pdf [Ανακτήθηκε 27 Ιανουαρίου 2018]

<https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=1701> [Ανακτήθηκε 27 Ιανουαρίου 2018]

<https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=5976> [Ανακτήθηκε 27 Ιανουαρίου 2018]

<https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=6330> [Ανακτήθηκε 27 Ιανουαρίου 2018]

<https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=7235> [Ανακτήθηκε 27 Ιανουαρίου 2018]

<https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=385> [Ανακτήθηκε 27 Ιανουαρίου 2018]

<https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=7230> [Ανακτήθηκε 27 Ιανουαρίου 2018]

<https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=5691> [Ανακτήθηκε 27 Ιανουαρίου 2018]

<https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=1143> [Ανακτήθηκε 27 Ιανουαρίου 2018]

<https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=558> [Ανακτήθηκε 27 Ιανουαρίου 2018]

<https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=6024> [Ανακτήθηκε 27 Ιανουαρίου 2018]

<http://www.un.org/millenniumgoals/> [Ανακτήθηκε 27 Ιανουαρίου 2018]